

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Kusoma Kiswahili

Kitabu Cha Mwanafunzi Cha I

PHOTO: Christopher Steele

KUSOMA KISWAHILI: KITABU CHA MWANAFUNZI CHA I

PHOTO: SIL

Kusoma Kiswahili

Cha Mwanafunzi

Yaliyomo

Shukrani	ii		
Wiki ya 1	1	Wiki ya 16	75
Wiki ya 2	5	Wiki ya 17	80
Wiki ya 3	10	Wiki ya 18	85
Wiki ya 4	15	Wiki ya 19	90
Wiki ya 5	20	Wiki ya 20	95
Wiki ya 6	25		
Wiki ya 7	30	Wiki ya 21	100
Wiki ya 8	35	Wiki ya 22	105
Wiki ya 9	40	Wiki ya 23	110
Wiki ya 10	45	Wiki ya 24	115
		Wiki ya 25	120
		Wiki ya 26	125
Wiki ya 11	50	Wiki ya 27	131
Wiki ya 12	55	Wiki ya 28	136
Wiki ya 13	60	Wiki ya 29	141
Wiki ya 14	65	Wiki ya 30	146

Shukrani

Kitabu hiki cha wanafunzi kimefanikishwa kutokana na ufadhili wa DFID na USAID/Kenya. Katibu wa Kudumu wa Wizara ya Elimu Profesa George Godia alihusika sana katika kuelekeza juhudini za kitaaluma za Wizara ya Elimu, Baraza la Mitihani nchini Kenya (KNEC), Taasisi ya Wasimamizi wa Elimu ya Kenya (KEMI), Taasisi ya Elimu Maalum ya Kenya (KISE), na Tume ya Kuwaajiri Walimu (TSC). Kwa pamoja, DFID na USAID wanawasilisha kitabu hiki kwa Wizara ya Elimu kwa minajili ya utafiti katika shule zilizo chini mradi wa kuboresha ujuzi wa hisabati na usomaji nchini (PRIMR). **Kitabu hiki ni cha utafiti na matumizi yake nje ya shule zilizo kwenye mradi wa PRIMR hayaruhusiwi.**

Shukrani maalum zawaendea kikundi cha wataalamu kilichoandika kitabu hiki kutokana na mwongozo wa mawanda na mfuatano ulioundwa kwa ushirikiano na Wizara ya Elimu. Shukrani kwa Dkt. Sylvia Linan-Thompson kwa kuongoza uundaji wa mwongozo wa mawanda na mfuatano wa Kiswahili. Shukrani pia kwa kikundi saidizi cha kitaalamu kinachojumuisha Dkt. Agatha van Ginkel, Dkt. Hellen Inyega na Prof. Angelina Kioko. Hongera na shukrani pia kwa kikundi cha kitaalamu cha RTI PRIMR: Dkt. Benjamin Piper, Jody Roy, Titus Kazungu, Sarah Koko, Isaac Cherotich, Samuel Ogwang, Salome Ong'ele na Jessica Mejia kwa bidii yao katika kuandika kitabu hiki.

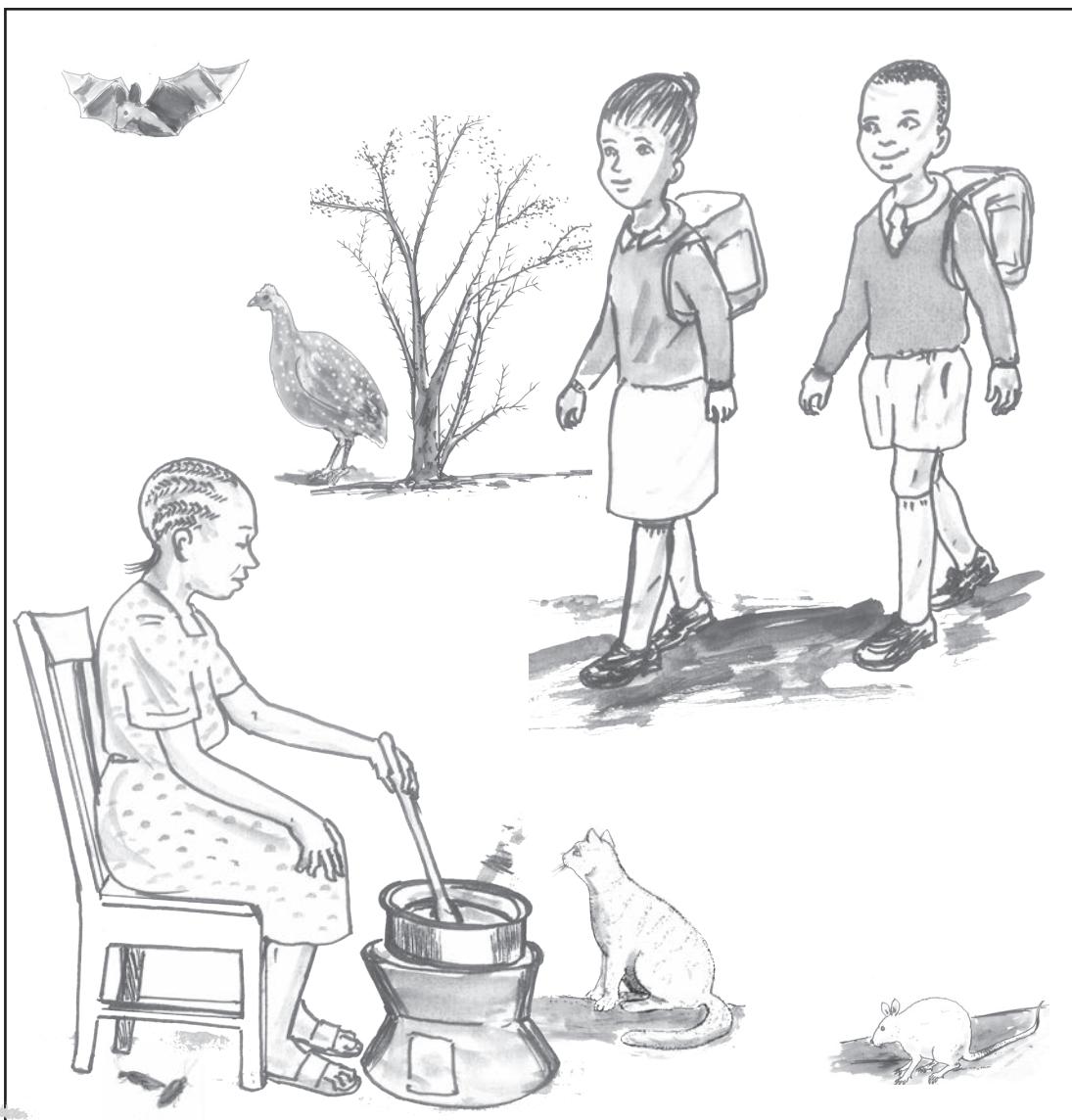
Shukrani maalumu ni kwa kikundi cha Uanzilishi na Utekelezi wa Mradi (PDIT) kinachojumuisha washiriki wa Wizara ya elimu na Wadau wengine. Kikundi hiki kiliongoza ruwaza ya mpango huu, uanzilishi wa mpangilio wa mawanda na mfuatano. Pia kiliandika mipangilio ya masomo na kinasimamia majaribio ya nyenzo hizo madarasani. Kikundi kingine kinajumuisha Washauri wa walimu (TAC Tutors), makocha, walimu katika shule za PRIMR kikundi cha kwanza. Mchango wao katika kuboresha nyenzo hizi unatambulika sana. Pia wanafunzi na washiriki wa jamii katika kaunti ya Nairobi, Kiambu, Nakuru na Kisumu walihusika kwa kiwango kikubwa. Ubora wa kazi hii unatokana na juhudi zao za dhati.

Shukrani pia kwa Masudi Ramadhan Abdi na Apollo Erik kwa uchoraji wa picha. Hatimaye ni bidii, uwezo na talanta ya wanafunzi wa nchi ya Kenya ambao watupa motisha kuendeleza na kufanikisha mradi huu.

Mei 2013

★	m	M
eye	anaona	paka

Koki na Mugambi

Wiki ya 1

Nyumbani

Siku ya 3 na 4

Siku ya 3

	a	m
	m a a	ma a
		na
	ma ma a ma	mama ama

Siku ya 4

	A	M
	m a a	ma a
	ma ma a ma	mama ama

Mama na Paka

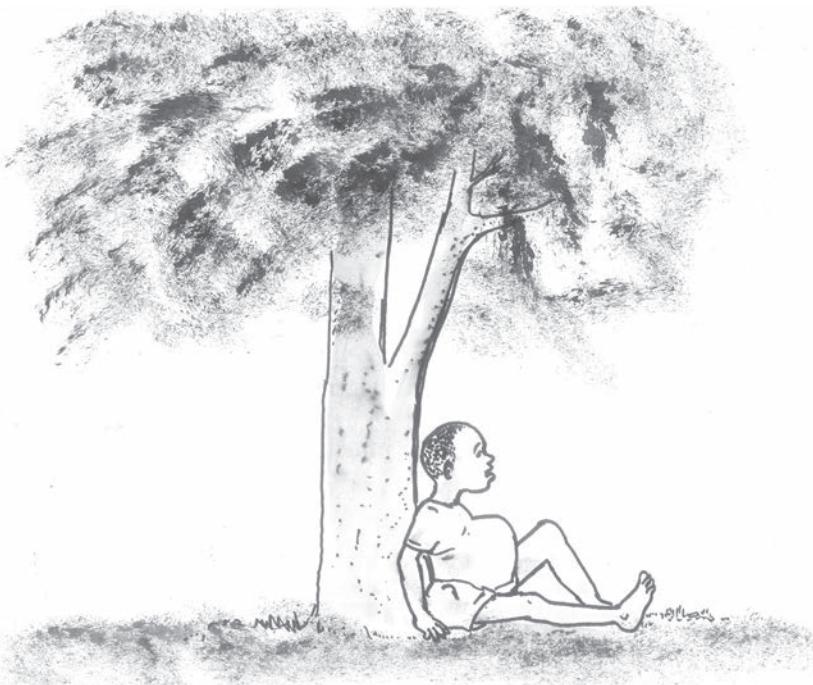
Mama anaona paka.

Paka anaona mama.

Siku ya 5

	m M	a A		
	m a	ma	a	a
	mama	paka	anaona	na
		mama	ama	
	ma a	a ma	mama	ama

Katumbo

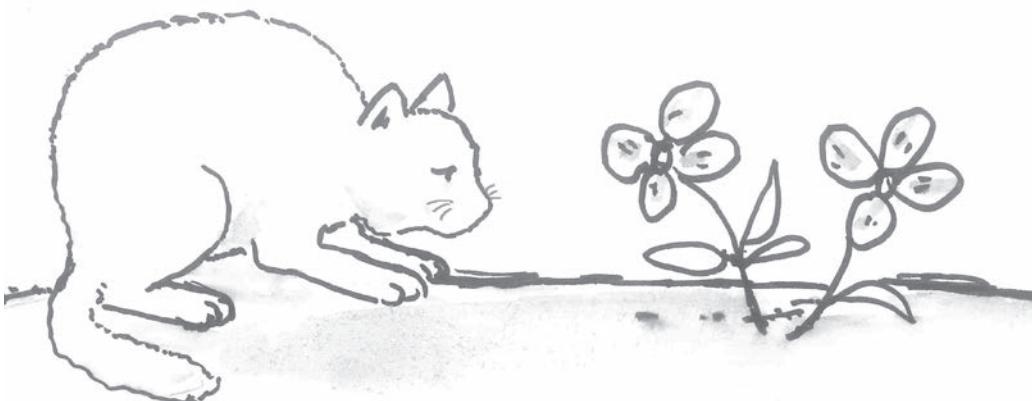

Siku ya 1

	u	m	a
	m u u	mu u	m a a a
	ma ma ma u a	mama maua	u a u ma uma
		uma	ua

Siku ya 2

	U	M	A
	m a m u	ma mu	u u
	u ma u a	uma ua	a mu a u amu au
	1. aum	2. kapa	3. umaa

Paka na Ua

Mama anaona uma na maua.

Paka anaona ua.

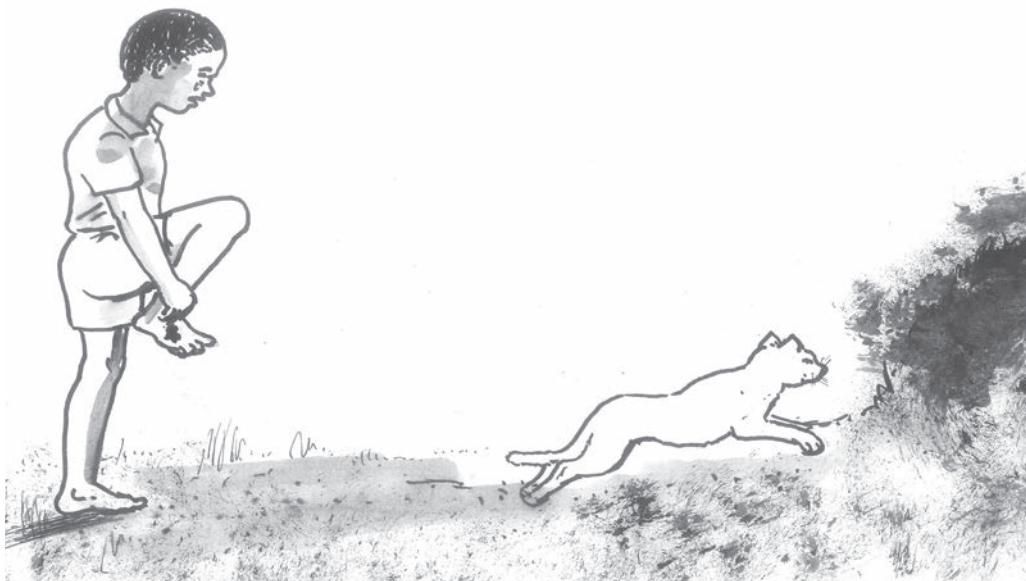
Paka, uma ua!

Siku ya 3

	k	m	a	u	
	k a k u	ka ku	k aa k uu	caa kuu	
	ku u	ku ku	kuku ukuta	ka ka a mu	kaka amua
	1. kaka 2. kuku				

Siku ya 4

	K	M	A	U		
	k a k u	ka ku	m a m u	ma mu		
	ku ma	kaa kaa	kukaa makaa	uu ma	ukuu kuu	ukuu makuu
	a ka a ka a ka	amua uma mu	uma	akaamua akauma akamuumaa		
	1. ukuk 2. kaak 3. amam					

Paka na Kaka

Paka akaamua kukaa.
Mama akaamua kukaa.
Kaka akaamua kukaa.
Kaka akamuumma paka.
Paka akamuumma kaka.

Siku ya 5

	u k	U K
	k u ku k a ka	m a ma k aa kaa
	kuu kuu kuukuu ka ka kaka ma ta tu matatu	
	a ka amua a ka uma	akaamua akauma
	ma ka u ka kaa mu k a	makaa ama

Mama na paka

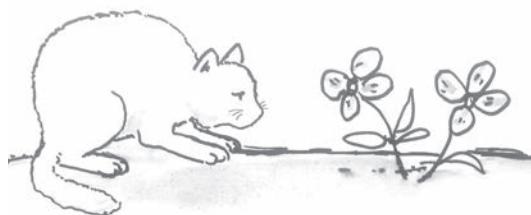
Paka na mama.

Mama anaona paka au ua?

Mama anaona paka.

Paka anaona mama au ua?

Paka anaona mama.

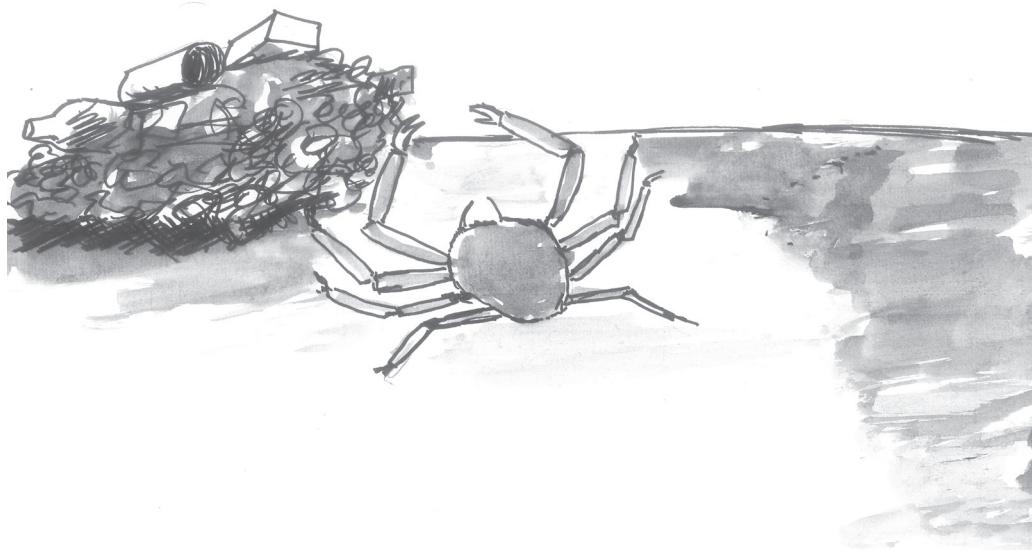

Siku ya 1

	t u k
	t a ta t u tu t aa taa k a ka
	ta ka taka ka ta kata a mu amu
	takataka amu kata kaa
	1. kaa 2. kata

Siku ya 2

	T U K
	t a ta m a ma t aa taa k u ku
	ta ka taka ku kaa kukaa u kuu ukuu ma kaa makaa
	taka taka takataka ku mu uma kumuuma ku mu ua kumuua
	1. atak 2. akatakat 3. aak

Kaka na Amu

Kaka anaona takataka.

Mama anaona takataka na kata. Amu anaona takataka,
kata na kaa.

Kaa ataka kumuuma amu.

Amu akataka kumuua kaa.

Siku ya 3

	i t k
	t i ti m i mi k i ki i i t ii tii
	ki ti kiti ki ma kima i ta ita u ki uki
	kata
	1. kima 2. mkuu

Siku ya 4

	I K U
	t i ti t a ta t ii tii t u tu
	ti ki ti tikiti m kuu mkuu ka taa kataa i nu a inua
	a ka kaa akakaa a ka taka akataka a ka kataa akakataa a ka ona akaona
	1. kuum 2. itikit 3. maki

Mama, Amu na Kima Mkuu

Mama akaona Kima mkuu.

Kima mkuu akaona mama.

Mama ana tikiti na uki mtamu.

Kima mkuu akataka kukaa na mama na amu.

Amu akakataa kukaa na kima mkuu na mama.

Mama akakataa kukaa na Amu. Mama akakaa na kima mkuu.

Siku ya 5

	i t I T
	t a ta k i ki t u tu t ii tii
	ka ta kata i nua inua ki ma kima ki ti kiti
	mama <i>anakaa</i> mama <i>atacaa</i> mama <i>anataka</i> mama <i>atataka</i>
	ma mi mu ta tatu ka ki ku tu kiti

Amu na Kaa

Amu ataka matatu kuukuu
na taa.

Kaa ataka takataka na
makaa. Kama amu atataka
takataka na makaa, kaa
atakataa katakata.

Siku ya 1

	n	t	i
	n a na n i ni	n u nu	
	a na ana ta i tai	ka ki kaki m ti ni mtini	
	1. kaki	2. tai	

Siku ya 2

	n	t	i
	n a na k a ka a na kaa	m a ma	
	m ti ni mtini a na kaa anakaa	m kuu mkuu	
	a na ona anaona a na taka anataka a na tamani anatamani a na kataa anakataa		
	1. ait	2. timni	3. ikka

Tai Mkuu

Tai mkuu anakaa na paka mtini. Paka ana kaki. Tai mkuu anaona paka na kaki. Tai mkuu anataka kaki. Paka anakataa. Tai mkuu anatamani kumuua paka. Paka anakataa kukaa na tai mkuu mtini. Tai mkuu ana.....

Siku ya 3

	o n							
	n o	no	k o	ko	o	o		
	m o	mo	t o	to				
	no	no		nono				
	mo	to		moto				
	mo	to ni		motoni				
	m	to to		mtoto				
	ko	no ko no		konokono				
	1. mtoto				2. moto			

Siku ya 4

	O N							
	n o	no	n a	na				
	n u	nu	n i	ni				
	m to ni	mtoni	m ku ki	mkuki				
	ku u a	kuua	ku o ta	kuota				
	kono	kono	konokono					
	a na	toka	anatoka					
	a na	kataa	anakataa					
	i na	nukia	inanukia					
	1. tomto			2. kokonono			3. tomoni	

Kanini na Katana

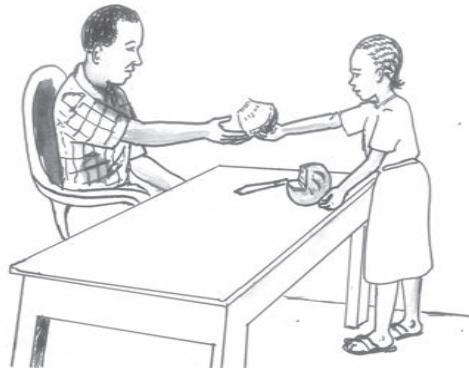
Kanini ni mtoto. Anakaa na kaka Katana. Katana anaona Kanini akikata kuni na kuota moto. Motoni kuna ini nono. Katana anatoka mtoni na mkuki. Katana anaona konokono. Anatoa mkuki na kuua konokono. Katana anataka kuoka konokono motoni. Kanini anakataa.

Siku ya 5

★	n N			o O			
👄	n o no			t o to			
	n a na			n i ni			
🧠	mo to moto			no no nono			
	m ka te mkate			m ti ni mtini			
📖	mkate unanukia			mikate inanukia			
	mti unanukia			miti inanukia			
🏠	m	to	mo	i	kaa	ni	moto
	a	na	ta	ka	u	no	

Kamau na Tikiti

Kamau ananunua tikiti, kaimati, uki, na maini. Koki anatamani kaimati na uki. Kamau anakataa. Koki anataka maini. Kamau anakataa. Koki anatamani tikiti. Kamau anamkatia tikiti. Tikiti ni tamu.

Siku ya 1

	w	n	o
	w a wa	w i wi	
	w u wu	w o wo	
	wa tu watu	wa na wana	
	wa to to watoto	wa ta no watano	
	1. watoto	2. watatu	

Siku ya 2

	W	N	O
	w a wa	k o ko	
	n a na	w o wo	
	wa ta no watano	wa tu watu	
	wa to to watoto	wa na wana	
	m ta ma mtama	m ta mu mtamu	
	wa ka taka	wakataka	
	a ka wa ona	akawaona	
	wa ka wa toa	wakawatoa	
	1. totowa	2. twaano	3. tutami

Watoto wa kima

Kima ana watoto watano. Kila mtoto wa kima ana mikia mitatu. Watoto wakataka mtama mtamu wa mama. Mama akawaona watoto wa kima mtamani. Mama akawaita watu. Watu wakawatoa watoto wa kima mtamani. Unataka kuwaona watoto wa kima wa mikia mitatu?

Wiki ya 5

Wanyama

Siku ya 3 na 4

Siku ya 3

	e	w
	n e ne w e we	t e te m w e mwe
	te na tena m ke ka ni mkekani	nee ma neema ma we mawe
	1. mwewe	2. mawe

Siku ya 4

	E	e	
	w e we w i wi	k o ko m w e mwe	
	mwe we mwewe mo to moto	m ka te mkate m ti ni mtini	
	a ka mwona a ka mwita a ka m timua a ka m kamata	akamwona akamwita akamtimua akamkamata	
	1. mewwe	2. mwae	3. mteka

Neema na Mwewe

Amina akaketi mkekani akiota moto. Akamwona mwewe akimkamata kuku. Akamwita Neema. “Neema, Neema?” Neema akaitika. “Ee, Amina.” Amina akaita tena. “Neema! Ona mwewe.” Neema akatoka na mawe akamtimua mwewe. Mwewe akatua mtini. Amina na Neema wakaketi mkekani wakiota moto na kukata mkate.

Siku ya 5

★	w W	e E	
👄	t e te w a wa	w i wi k e ke	
🗣	wa tu wo te wa to to	watu wote watoto	
📖	Wewe unataka Wewe unaona	Mtoto anataka Mtoto anaona	
🏡	wa tu m ka te mi i a to ma we ta		watu

Tai na Mtoto wa Paka

Owino ana watoto watatu:
Wata, Wakio na Waki.
Watoto wa Owino wana
mtoto wa paka. Tai mtini
anamuona mtoto wa paka.

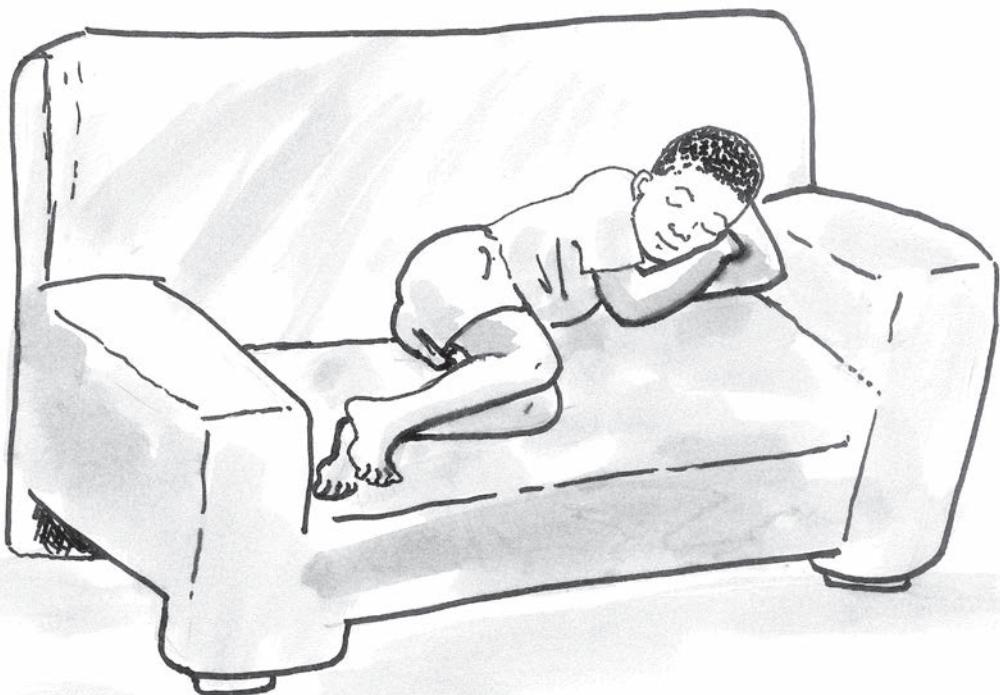
Anatamani kumkamata mtoto wa paka. Watoto
wanaita. Owino anamuona tai na mtoto wa paka. Owino
anaokota mti. Kwa nini Owino anaokota mti?

Siku ya 1

	I	w	e
	l e le	l i li	l a la
	l u lu	l o lo	
	lo la ni lolani	ka li kali	
	ki ti ni kitini	li ma u limau	
	1. Lolani	2. limau	

Siku ya 2

	L	I	
	l a la	l e le	w i wi
	l o lo	k e ke	
	Ne li ma Nelima	u ki uki	
	le te a letea	m ka te mkate	
	a ka m letea	akamletea	
	a ka litema	akalitema	
	li li kuwa	lilikuwa	
	1. mauli	2. alik	
	3. wamu	4. tikini	

Lolani na Nelima

Lolani alilala kitini. Nelima akamletea limau. Lolani akala. Lo! Limau lilikuwa kali. Lolani akalitema limau na kulia. Nelima akaona Lolani akilitema limau. Nelima akamletea Lolani muwa. Lakini Lolani hakula muwa. Nelima akamletea uki. Lolani akala uki. Uki ni mtamu.

Siku ya 3

	h w e i
	h a ha h o ho h u hu h e he h i hi
	ha lu a halua ha mu hamu ka ha wa kahawa ho te li hoteli
	1. halua 2. iliki

Siku ya 4

	H h
	h a ha k a ka l a la w o wo h o ho
	ka ma kama la ki ni lakini ho te li hoteli
	alinunua hakununua alitokea hakutokea aliletea hakuletea alitaka hakutaka
	1. luaha 2. ikili 3. hakawa 4. liwa

Hotelini

Helena alinunua halua, iliki na kahawa hotelini. Alikuwa na hamu ya kahawa tamu. Mama akatokea na kuketi kitini. Helena akamletea kahawa tamu na halua. Lakini mama alitaka kula wali kwa maini. Hakutaka kahawa tamu na halua kama Helena.

Siku ya 5

★	I L	h H
👄	l e le h u hu l u lu h a ha h o ho k a ka	
🗣	lu lu lulu ho te li hoteli li ma u limau ta u lo taulo	
📖	Umoja akamletea mtoto akamwona mtoto	Wingi wakawaleta watoto wakawaona watoto
🏡	te ta ho te li na la we ma ti ni le	

Ali na Lina

Ali aliokota lulu. Akaiweka katika taulo. Lina akaiona taulo kitini. Akaitoa taulo na kuiweka uani. Akaona lulu na kuiokota. Ali akamuona Lina na lulu. Ali akataka lulu. Lina akakataa. Ali akalia na kuita mama. Lina akaiweka lulu kitini. Ali akaitwaa ile lulu.

Siku ya 1

	s h
	s a sa s i si s o so s e se
	sa na sana u si ku usiku su ku ma sukuma sa ma ki samaki
	1. tausi 2. sikio

Siku ya 2

	S L
	s a sa h a ha l a la s u su
	si ki o sikio na na si nanasi ku m tu si kumtusi ki su kisu
	wasi wasi wasiwasi su ku ma wiki sukumawiki a ka sononeka akasononeka a li m tesa alimtesa
	1. usita 2. masaki 3. nasina 4. siwasu

Mateso ya Tausi

Tausi alikaa Kisii na Amu. Kila siku Amu alimtesa na kumtusi sana. Siku moja Amu alimuuma Tausi sikio. Siku moja, Amu alimtuma usiku kununua sukumawiki, samaki na nanasi. Usiku huo, Tausi alisononeka na kuwa na wasiwasi sana. Wasusi wakamwona. Wakaamua kukaa na Tausi.

Siku ya 3

	b	s
	b a ba b u bu	b e be b o bo
	ba ba baba a su bu hi asubuhi	bi si bisi ba ku li bakuli
	1. bisi	2. bakuli

Siku ya 4

	B	b
	b a ba b u bu b o bo	b e be k a ka m k a mka
	m ke be bu i bu i	mkebe buibui a m ka amka
	Wa li amka Wa ka tamani wa ka toa Wa ka tabasamu	wali amka wakatamani wakatoa wakatabasamu
	1. sibi 2. kuliba 3. lauribi 4. ibuibu	1. sibi 2. kuliba 3. lauribi 4. ibuibu

Bisi

Asubuhi baba, mama na watoto waliamka. Watoto wakatamani kula bisi. Kulikuwa na bakuli, bilauri na mkebe kabatini. Mama akatoa bakuli akaona bibo. Watoto wakatoa bilauri wakaona buibui. Baba, akamtoa buibui. Watoto wakatoa mkebe. Wakaona bisi. Wakatabasamu.

Siku ya 5

	s S	b B
	b a ba m k a mka	b u bu w e we
	ba ba baba	m ke be mkebe
	Umoja Mtu <i>akamwona</i> kuku	Wingi Watu <i>wakawaona</i> kuku
	si ku u sa ba ki ma li na bu i ha	

Wasia wa Babu

Babu aliwaita watoto wote na kusema, "Sikieni wasia huu. Nawasihi msome. Masomo ni muhimu. Masomo huleta hekima. Hekima huleta mali." Watoto wakasema, "Naam Babu. Sisi sote tutasoma. Usiwe na wasiwasi." Babu akasema tena, "Msisahau kuwasiliana na walimu wenu."

Siku ya 1

	y s b
	y a ya y e ye y i yi y u yu
	ma ya i mayai a su bu hi asubuhi u ki wa ukiwa ye ye yeye
	1. yaya 2. mayai

Siku ya 2

	Y L
	y o yo y a ya l a la b l a bla
	ha yu ko hayuko wa ka ti wakati ka bla kabla ya ya yaya
	hu tu simamia hutusimamia ku ya elewa kuyaelewa a na ye tii anayetii a ta ku somea atakusomea
	1. ayya 2. yaima 3. kayahe 4. yeey

Yaya wetu

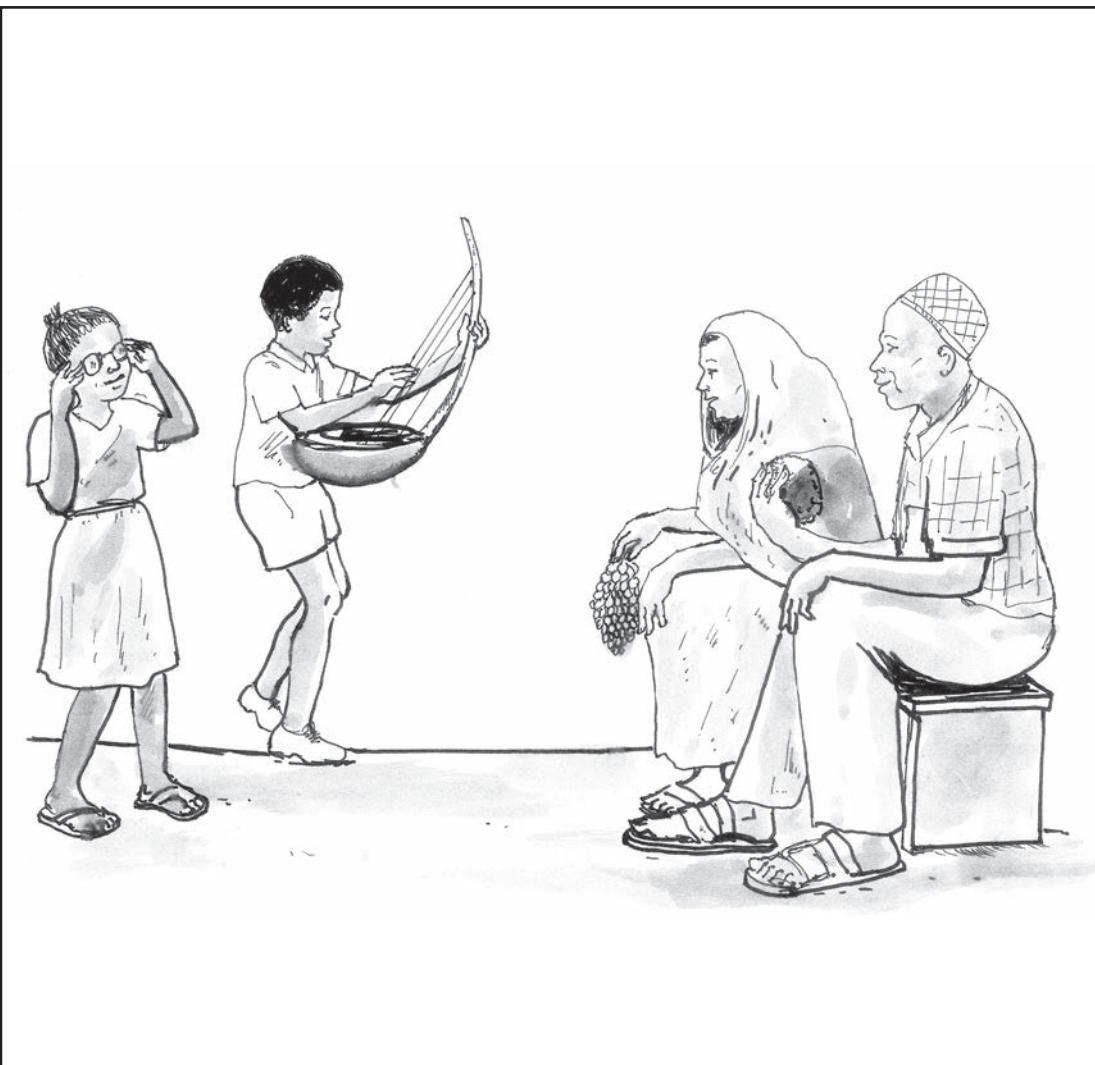
Yaya wetu ni Halima. Kila asubuhi wakati mama hayuko, yeye hutuokea keki na mayai. Kabla ya kulala, yeye hutusimamia kuyaelewa masomo yetu. Ukiwa mtoto anayetii, Halima atakusomea hekaya wakati wa kulala. Tunampenda Halima sana.

Siku ya 3

	z	s	b	y
	z a za z u zu		z i zi z e ze	
	zi zi zizi zi wa ni ziwani		za bi bu za mu	zabibu zamu
	1. zamu		2. zizi	

Siku ya 4

	Z	z		
	z o zo z i zi	s a sa s i si		
	na zi tu zo wa za zi mi za bi bu	nazi tuzo wazazi mizabibu		
	wa li kuwa ku tazama wa li elekea ku wa bebea	walikuwa kutazama walielekea kuwabebea		
	1. muza	2. iziz	3. zimina	4. wanizi

Zani na Ziki

Wakati wa likizo Zani na Ziki walikuwa na zamu ya kutazama zizi lao. Kila asubuhi walielekea ziwani. Huko waliona minazi na mizabibu. Walikula zabibu na kubebea wazazi wao nazi. Wazazi wakawatuza: Zani tuzo la zeze, na Ziki tuzo la miwani.

Siku ya 5

	y Y	z Z
	y a ya z o zo	y e ye z u zu
	za bi bu wa za zi	zabibu wazazi
	hu tu simamia hu tu ambia	hutusimamia hutuambia
	si ka ya wa za na I ha zi ma ki ti	

Yatima Ayoo

Ayoo ni yatima. Yeye hukaa na babu wake wilayani Kikuyu. Ayoo na babu wake hawana mali. Ayoo anatamani mayai. Kila siku Ayoo husali ili babu wake awe na mali. Kwa sasa yeye hula sima kwa mabuyu. Mabuyu yamo kibuyuni.

Siku ya 1

	g y z
	g a ga g aa gaa g e ge g i gi
	ki so go kisogo ma ge go magego ma go ti magoti gaa gaa gaagaa
	1. mizigo 2. mtego

Siku ya 2

	G g
	g u gu z o zo m z o mzo g o go
	m te go mtego m zo zo mzozo mi guu miguu mu u gu zi muuguzi
	wa ka watega wakawatega wa ka gaagaa wakagaagaa ha wa kuweza hawakuweza i li o watuliza iliowatuliza
	1. zigomi 2. temgo 3. guumi 4. sokigo

Wezi Sokoni

Katika soko la Mogotio, kulitokea wezi wa mizigo sokoni. Watu wakawatega. Mtego ukawakamata. Wakataka kukimbia. Wakaumia. Kuna walioumia kisogo, magego, magoti, na miguu. Wezi wakagaagaa. Muuguzi akawatibu. Akawasagua kwa miti iliyowatuliza. Wakasamehewa. Kutoka siku hiyo wezi hawakuweza kuiba tena.

Siku ya 3

	d y z g
	d e de d i di d u du d o do d a da
	de be debe do li doli o di di odidi da ki ka dakika
	1. dagaa 2. dania

Siku ya 4

	D z
	d a da b a ba d e de b e be b u bu
	da ni a dania ba a da baada go do ro godoro go lo li gololi
	a li ita aliita wa ka elekea wakaelekea tu ta nunua tutanunua ku ni nunulia kuninunulia
	1. gaada 2. niada 3. bede 4. logoli

Odidi na Baba Sokoni

Baba aliita, “Odidi! Amka! Leo ni siku ya soko.” Odidi aliamka baada ya dakika kidogo. Wakaelekea soko la Gede. Baba akasema, “Odidi, leo tutanunua dagaa, dania, debe na godoro.” Odidi akauliza, “Baba, unaweza kuninunulia soda, doli na gololi?” “Naam Odidi.” Baba akaitikia.

Siku ya 5

	g G d D
	g i gi g e ge d i di
	go do ro godoro go lo li gololi
	alisema hakusema aliteta hakuteta
	m te go de be ki da ma ka ti ge mu

Kazi ya Kogo na Odhis

Kogo na Odhis walikaa Migori. Kazi yao ilikuwa kubeba mizigo mizito. Kila asubuhi walibeba magunia mazito ya maboga na mihogo. Kila usiku mabega na miguu yao iliuma sana kutokana na kazi yao. Walikula ugali kwa uyoga, na kugawana hela baada ya kazi.

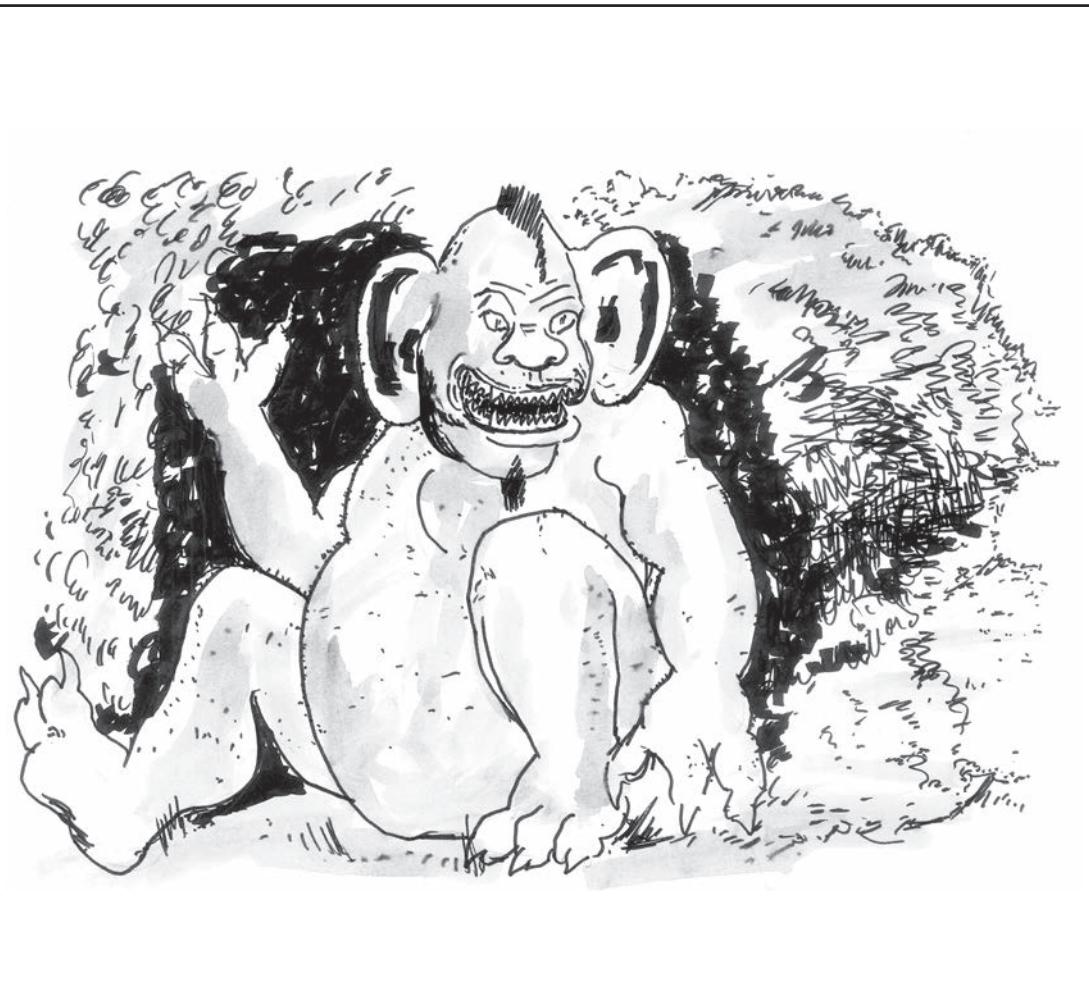

Siku ya 1

	j	g	d
	j a ja j e je	j a a jaa j i ji	
		ji tu jitu ji we jiwe Ji lo Jilo Ju ma ta no	Jumatano
	1. jitu	2. kijijini	

Siku ya 2

	J	j		
	j o jo j u ju n e ne n ne			
	I ju maa Ju ma nne ki ji ji ni ma ja ni ni	Ijumaa Jumanne kijijini majanini		
	ha wa kwamini wa ka mwamini wa na kijiji	hawakwamini wakamwamini wanakijiji		
	1. tuji	2. weji	3. maajui	4. jijikini

Jilo na Jitu

Siku ya Jumatatu, Jilo aliona jitu. Akasema, “Nimeliona jitu majanini.” Wanakijiji hawakwamini. Siku ya Jumanne, Jumatano na Alhamisi akaliona jitu tena. Siku ya Ijumaa Jitu likasema, “Jilo, nataka kula.” Jilo alijawa na wasiwasi. Akalipatia jitu jiwe la moto. Jitu likala lile jiwe na kuzimia. Wanakijiji wakamwamini Jilo.

Siku ya 3

	r g d j
	r e re r a ra r i ri r o ro
	ga ri gari ra di radi ja nu a ri januari m ka e mkae
	1. Januari 2. Rais

Siku ya 4

	R r
	r u ru j u ju w e we m w e mwe
	mwe zi mwezi Ra i s Rais zi a ra ziara ma du ka ni madukani
	bara bara barabara a ki maliza akimaliza wa ka torokea wakatorokea
	1. isra 2. iara 3. razia 4. rabaraba

Ziara ya Rais

Mwezi wa Januari, Rais wetu alikuja kijijini kukutana na raia. Gari lake lilisimama barabarani. Rais akasema, "Nawasihi mkae kwa amani na watu wote." Siku hiyo, wanakijiji walikuwa na raha sana. Akimalizia ziara yake, mara tukasikia radi. Watu wakatorokea madukani. Barabara ilijaa maji.

Siku ya 5

	j J	r R	
	r a ra r e re	j i ji r a ra	r o ro l a la
	Ju ma nne I ju maa mwe zi	Jumanne Ijumaa mwezi	
	wanakata mkate wanataka mtama	hawakati mkate hawataki mtama	
	kaa ma mu maa ku m	ka a kuu ma	mama amka makaa

Jino la Zakayo

Jumamosi asubuhi, Zakayo alilala kitini. Jino lake lilikuwa linamuumma. Alijilaza huku akilisugua jino kwa kidole. Mara akajikokota kuelekea jikoni.

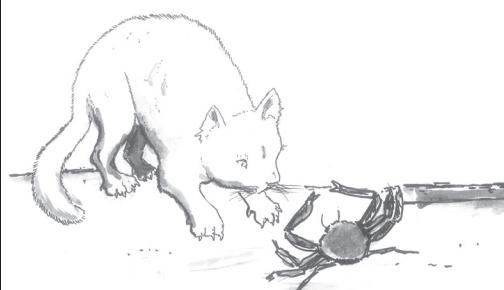
Huko aliokota jivu na kuliweka jinoni. Mama yake alimuona ameketi jikoni akilia. Alielekea dukani akanunua dawa akamletea. Zakayo alimeza dawa. Jino lake likatulia.

Siku ya 1

★	m	a	u	k		
👄	m a ma m u mu m aa maa k aa kaa		k a ka k u ku m uu muu k uu kuu			
🧠	ka ka ma kaa u ma	kaka makaa uma	ku u ma ma a m ka	kuu mama amka		
📖	akaamua kuamka akamuumma kaa	wakaamua kuamka wakamuumma kaa				
🏠	kaa maa	ma ku	mu m	ka kuu	a ma	mama amka makaa

Paka na Kaa

Kuku akaamua kuamka.
 Paka akaamua kuamka.
 Mama akaamua kuamka.
 Kaka akaamua kuamka.
 Kaka akaamua kukaa na kaa.
 Kaa akamuumma kaka. Paka
 akamuumma kaa.

Siku ya 2

	tT	iI	nN	oO	
	t a ta	t i ti		t o to	
	n i ni	n a na		t u tu	
	m ti ni	mtini		mi mi mimi	
	i ni	ini		ni na nina	
	Kono a ka	kono itika		Konokono akaitika	
	ni mu	m ti	na i	ta nu	mi ma tamu
					mimi

Tai na kima

Tai anakaa mtini na konokono. Kima akaona tai na konokono. Kima akaita, “Tai, nataka kununua konokono.” Tai akaitika, “Konokono ananuka. Mimi nina ini nono.” Kima akaitika “Kama konokono ananuka nitanunua ini nono.” Kima akaoka ini nono. Ini nono ni tamu.

Siku ya 3

★	wW	eE	IL	hH	
👄	w e we l e le			wi wi li li	
🗣	mi aka miaka mi wi li miwili	miaka miwili	wa tu la ki ni	tu ni	watu lakini
📖	a li m hukumu ku wa tukana	hukumu tukana	alimhukumu kuwatukana		
🏡	ka ki	mi a	wi tu	li ha	wa wi miwili hawa

Katana ahukumiwa

Halima ni hakimu katika mahakama kuu. Alimhukumu Katana kwa kulewa na kuwatukana watu. Katana alihukumiwa miaka miwili. Katana alilia. Akamaka, "Miaka miwili! Ee Mola, Niokoe." Wakili wa Katana alilalamika. Lakini hakimu alikuwa amenena.

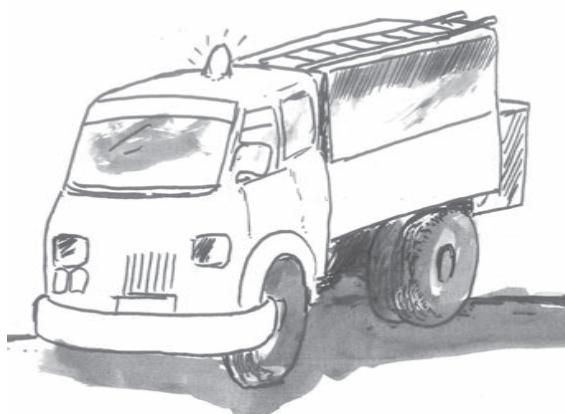

Siku ya 4

★	sS	bB	yY	zZ
👄	s a sa y a ya	s o so z i zi	s aa saa z o zo	
🗣	wa ya waya mo to moto	ma yo we ma ha li	mayowe mahali	
📖	wasi wasi tu li sikia		wasiwasi tulisikia	
🏡	wa mo sti sa mi bi to ya ba ma		saba waya	

Waya wawaka moto

Tulisikia mayowe tukiwa sebuleni! “Tokeni!” Baba akasema. Sote tukatoka na kutazama. Tukaona moto ukiwaka kwa kasi. Waya wa stima uliwaka moto. Sote tukawa na wasiwasi. Wazima moto wakatokea. Wakauzima moto uliokuwa umewaka. Miyo yetu ikatulia, tukaelekea tena sebuleni.

Siku ya 5

	g G	d D	j J	r R		
	j a ja g o go	j e je d i di	j i ji b i bi			
	Ja nu a ri Fe bru a ri Ju la i		Januari Februari Julai			
	wa ka kasirika wa ka ripoti		wakakasirika wakaripoti			
	ni go	ju a	ma sti	se de	mba mbe	Juni

Miezi

Januari na Februari kuna joto na juu kali. Watoto wanasma sana. Baada ya likizo wao husoma Mei, Juni hadi Julai. Agosti kuna likizo tena. Watoto hufurahi kusaidia wazazi. Wao hurudi kusoma miezi mitatu hadi likizo ya sikukuu ya Desemba.

Siku ya 1

	p							
	p a pa p e pe p i pi p u pu p o po w a wa p w a pwa							
	pa sa ka pasaka pa te pate pu nda punda pa pa papa							
	pasaka pate							

Siku ya 2

	P							
	p e pe b e be w e we p w e pwe							
	Pe te ro Petero pi a pia M pe ke to ni Mpeketoni pwe za pweza							
	wa li safiri walisafiri wa li tumia walitumia wa li po fika walipofika							
	tepa sapaka zapwe apap							

Sikukuu ya Pasaka

Sikukuu ya pasaka iliwadia. Petero na wazazi wake walitoka Pate na kuelekea Lamu. Walitumia gari lao hadi Mpeketoni. Hapo walipanda dau na kuvuka Bahari ya Hindi hadi kisiwani Lamu. Kule kisiwani, waliona watu wakitumia punda kwa usafiri wao. Pia waliona samaki aina ya papa na pweza.

Siku ya 3

	f								
	f	i	fi	f	e	fe	f	o	fo
	f	a	fa	f	u	fu			
	fa	na	ka	fanaka					
	fu	ra	hi	furahi					
	fa	gi	a	fagia					
	fo	le	ni	foleni					
	darasa			walifagia					

Siku ya 4

	f									
	f	e	fe	k	e	ke	s	k	e	ske
	w	a	wa	k	w	a	k	w	a	kwa
	fa	ra	si	farasi						
	m	ti	ha	ni	mtihani					
	ba	i	s	ke	li	baiskeli				
	kwa	o				kwao				
	radasa			lefoni						
	rasafa			nakafa						

Matokeo ya Pili

Pili alifaulu katika mtihani wa darasa la nane. Kijiji kizima kilifurahi sana. Wanakijiji walifagia barabara ikawa safi. Walifurahi na kupiga vigelegele. Walisafiri kwa kutumia farasi, basi, matatu na hata baiskeli. Wakapiga foleni ili wamsalimie Pili. Wazazi wake walifurahi sana kwa fanaka ya mtoto wao.

Siku ya 5

★	p P			f F			
👄	p f b	e e a	pe fe ba	p p p	i a o	pi pa po	
🗣	m mwa e	sa li ro	fi mu p	ri	msafiri mwalimu eropleni		
📖	watu	Walifika walienda		watu	Walipofika walienda		
🏡	ni ba	pa si	fa na	ra ka	ha sa	fi ri	pasaka

Usafiri

Kila mtu hutamani kusafiri kwa njia za kifahari. Njia hizi ni kama eropleni, magari na meli. Ukiwa unaenda safari fupi, ni bora kusafiri kwa miguu. Kusafiri kwa miguu kuna faida kwa binadamu. Zaidi ya hayo, msafiri hatumii pesa zozote kusafiria.

Siku ya 1

	v	p	f	
	v e v u	ve vu	v i v a	vi va
	vi ji to vi ja na	vijito vijana	vi li ma vi bo ko	vilima viboko
		vijito	vilima	

Siku ya 2

	V			
	f o fo f e fe	v e ve v o vo		
	vi ji to ni vi si ma	vijitoni visima	ma de vu ku pa nda	madevu kupanda
	ya li malizika vi ka haribiwa I ta bidi	yalimalizika vikaharibiwa Itabidi		
	vitoji tavio	limavi simavi		

Ukataji wa miti

Kijijini Lodwa kulikuwa na vijito na vilima. Vijana wa huko walikuwa wavuvi wa samaki. Kwa sababu ya watu kukata miti, maji yalimalizika vijitoni. Viboko na samaki wakafa. Viota vikaharibiwa. Mzee Madevu akawaita watu na kusema, "Tunahitaji kupanda miti ili tupate maji kwa visima."

Siku ya 3

	sh				
	sh	o	sho	sh	e
	sh	i	shi	sh	a
	shu	le	ni	shulen	eni
	di	ri	sha	dirishan	i
	ma	je	shi	majes	hi
	ku	wa	sha	kuwash	a
	shulen		dirisha		

Siku ya 4

	Sh				
	sh	i	shi	s	i
	sh	u	shu	s	u
	ni	sha	ni	nishan	i
	ma	shu	jaa	mashujaa	
	m	ko	ro	mkorosho	
	ki	sha		kisha	
	a	li	huzunika	alihuzunika	
	wa	ka	ji	wakajitayarisha	
	wa	ka	shikana	wakashikana	
	nileshu	dishari	dasha	shaki	

Aisha na Shiko

Aisha alifika shuleni mapema kukutana na rafiki yake Shiko. Akasimama dirishani na kutazama wanajeshi wakijitayarisha kwa siku ya mashujaa. Mara Shiko akatokea. Wakashikana mikono kwa furaha. Kisha wakaamua kufagia karibu na mkorosho. Baadaye waliwasha moto majani na takataka. Siku hiyo walipewa nishani na shada la maua na mwalimu mkuu.

Siku ya 5

★	vV	fF	Sh				
👄	v a sh a	va sha	v u f e	vu fe	sh o v e	sho ve	
🗣		ki sha ma shu jaa			kisha mashujaa		
📖	dereva alifurahi tumbili alifurahi		madereva walifurahi tumbili walifurahi				
🏡	di ri	vi ji	bo to	ko li	sha le	ma shi	viboko

Dereva Mvivu

Kulikuwa na dereva aliyekuwa mvivu sana. Siku moja akasimamisha gari lake barabarani. Akala viazi vitamu na kulala huku akijifunika kwa vazi lake.

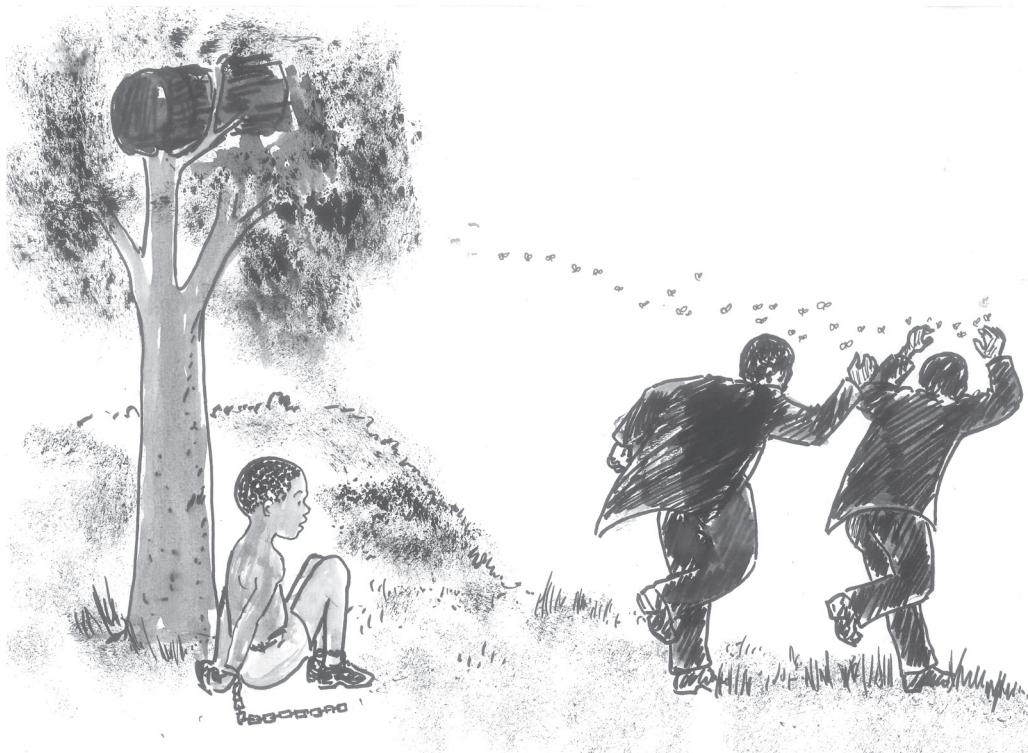
Vikosi vyatumbili vikamvamia. Tumbili wakasukuma gari na kulipeleka msituni. Wanyama msituni wakaogopa na kutoroka. Gari likaharibika. Ndipo dereva akaamka na kushangaa kilichotendeka. Tumbili walifurahi sana huku wakishangilia.

Siku ya 1

★	ny	v	sh
👄	ny a nya ny e nye	ny i nyi ny u nyu	
🗣	nyu ki Nya ma ri wa nya ma nye sha	nyuki nyamari wanyama nyesha	
🏡	nyikani	nyara	

Siku ya 2

★	Ny			
👄	ny a nya n e ne	n a na ny e nye		
🗣	nya ra nyi ka ni ku nye sha nyo ro ro	nyara nyikani kunyesha nyororo		
📖	ku ka nyesh wa li po kuwa wa ka m tafuta wa ka toroka	kukanyesha walipokuwa wakamtafuta wakatoroka		
🏡	kanyini	ranya	ronyoro	inyuk

Nyamari Nyikani

Siku moja, Nyamari alikuwa nyikani. Usiku huo, kukanyesha sana. Akasikia wanyama wakilia nyikani. Jamii yake wakamtafuta kote. Watu wabaya wakaja na kumteka nyara. Walipokuwa wakikaza mikono na miguu yake kwa nyororo, nyuki wakaja na kuwauma wale watu. Hao, wakatoroka. Nyamari akawa huru. Naye hakuenda nyikani tena.

Siku ya 3

	dh								
	dh a dha			dh e dhe					
	dh i dhi			dh o dho					
	fe dha dha ha bu bi dha a								
	ndani bidhaa								

Siku ya 4

	Dh								
	dh a dha			d a da					
	dh i dhi			d i di					
	Ko dhe k to fa u ti da ni a								
	kina meta meta a li po fika a ka m pasua								
	aabidh feadh niada ninda								

Kodhek Atajirika

Kodhek alitaka kununua bidhaa tofauti tofauti. Siku hiyo hakuwa na fedha za kutosha. Jioni moja, akanunua samaki mdogo na dania. Alipofika kwake, aliweka samaki mezani, kisha akampasua. Kodhek akapata kijiwe kidogo ndani ya samaki. Akakiosha kijiwe na akaona kinametameta. Alipojua ni dhahabu alifurahi sana. Kodhek akaiuza dhahabu hiyo. Akatajirika.

Siku ya 5

★	ny	Ny	dh	Dh			
👄	dh o dh i	dho dhi	ny e ny u	nye nyu			
🧠	nya nyi nyo	ra ka ro	nyara nyikani nyororo				
📖		alipojua alipofika	walipojua walipofika				
🏡	nyu ma	nya ri	ki wa	ra ro	nyo re	dha u	wali

Usafi

Watoto wa Shinyanya hawakuwa wasafi. Hawakuoga wala kusugua meno. Nyayo zao zilipasuka hata zikawa na vidonda. Miili yao pia iliparara. K kao hakukuwa kusafi. Nyuki, nyigu, panya na nyoka walihamia huko. Watoto wale waliila nyama bila kuipika vizuri. Wakapata minyoo. Wakaugua. Nyanya yao aliwapa dawa na kuwashauri wawe wasafi.

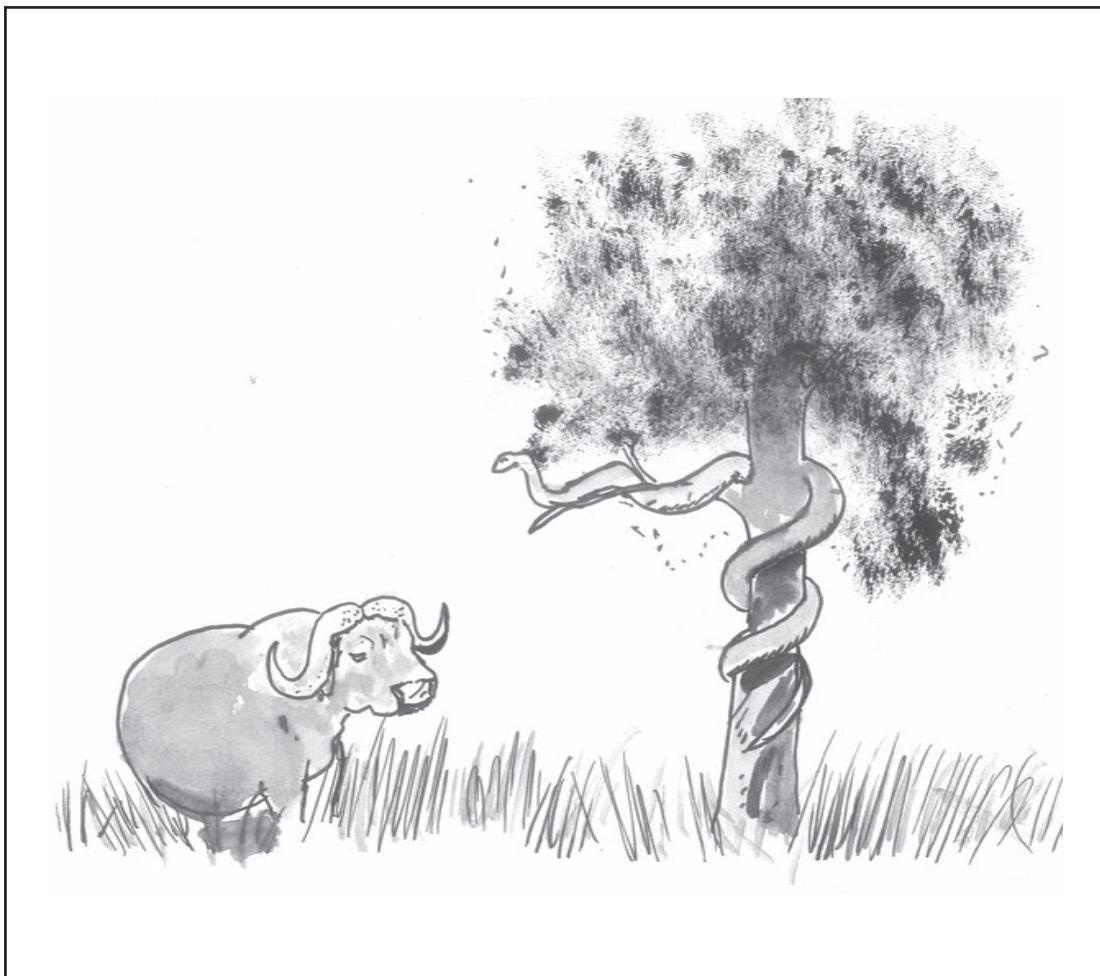

Siku ya 1

	th				
	th	a	tha	th u th i	thu the
	the	la	thi ni	thelathini	themani ni
	nyati		nyoka		

Siku ya 2

	Th													
	th	a	tha	t a t o	ta th o	tho								
	dha	ti		dhati	nya	ti	nyati	the	la	thi	ni	thelathini		
	a	li	po	thibitisha	alipothibitisha	ha	ja	thubutu	hajathubutu	a	me	mu	ibia	amemuibia
	tidha		tinya		mathani		kanyo							

Nyati na Nyoka

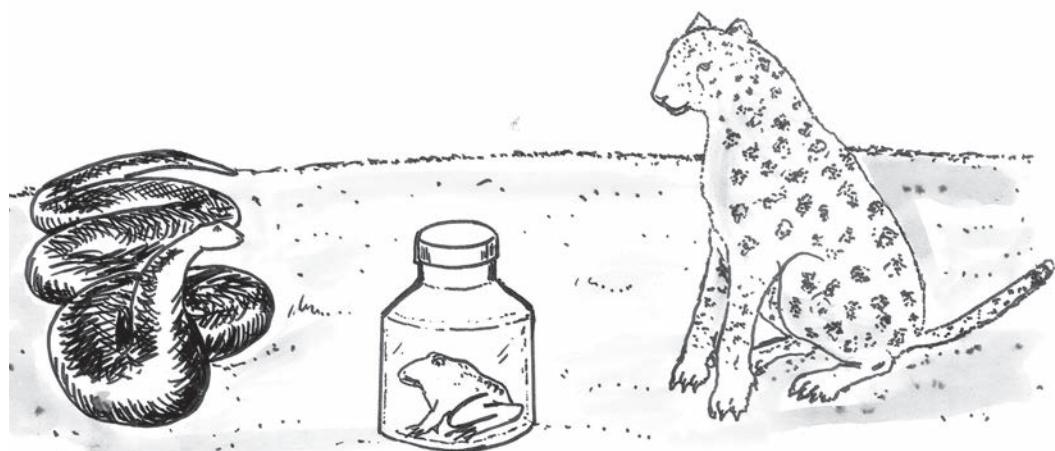
Nyati na Nyoka walikuwa marafiki wa dhati. Walikaa pamoja hata wakati wa juu kali. Nyoka alikuwa na miaka themanini. Nyati alikuwa na miaka thelathini. Nyoka alikuwa na vitu vya thamani. Siku moja nyati akamuibia. Nyoka akajua kuwa Nyati amemuibia. Urafiki ukaisha. Tangu siku hiyo Nyati hajathubutu kukaa karibu na Nyoka tena.

Siku ya 3

	ch					
	ch	a	cha	ch	i	chi
	ch	o	cho	ch	e	che
	chu	i		chu	i	chui
	chu	ra		chu	ra	chura
	m	che	zo	m	chezo	
	chatu		chura			

Siku ya 4

	ch					
	ch	u	chu	j	u	ju
	h	u	hu	ch	o	cho
	chu	pa		chu	pa	
	wa	li	che	wa	li	walicheza
	ki	cho	cho	ki	cho	kichochoro
	a	li	hesabu	a	li	hesabu
	a	ka	hesabu	a	ka	hesabu
	ku	hesabu		ku	hesabu	kuhesabu
	uchat		urach		chemzo	pachu

Mchezo wa Chatu, Chura na Chui

Chatu, Chura na Chui waliishi kwenye Kichochoro. Siku moja walicheza mchezo wa kuhesabu nyota. Chatu alihesabu na kupata nyota kumi tu. Chui naye alihesabu hadi ishirini. Chura alihesabu kutoka thelathini, arobaini, hamsini, sitini, sabini, themanini, tisini hadi mia moja. Chui alikasirika sana. Akamweka Chura kwenye chupa.

Siku ya 5

★	th	Th	ch	Ch			
👄	ch a ch i th o	cha chi tho	j a h i h o	ja hi ho			
🗣		chu ra chu pa		chura chupa			
📖		chui alikasirika chui alimweka		chui a likasirika chui a lamweka			
🏡	the ma	lu ni	ji tha	cha i	ra che	che ki	theluji

Nyororo za thamani

Tabitha alikuwa na nyororo kumi za dhahabu. Kijana mmoja akasema, "Ukinipatia hizi nyororo kumi, nitazifanya ziwe thelathini." Tabitha akasema, "hata kama utazifanya ziwe themanini, sikupi." Tabitha alijua thamani ya nyororo hizo. Kutoka siku hiyo, hakuthubutu kuziweka hadharani tena.

Siku ya 1

	gh	th	ch	
	gh e gh u	ghe ghu	gh o gh a	gho gha
	gho gha gha	ro fa li si a	ghorofa ghali ghasia	
		viamu	ghasia	

Siku ya 2

	Gh			
	gh a h a	gha ha	g a k a	ga ka
	ki su sha ma	ji ru ti shi	ni a li mo	kijiji suruali shati mashimo
	tu ya wa vi	ka ka mu li	shangaa raruka umiza onekana	tukashangaa yakararuka wakamuumiza vilioneekana
	siagha	ofiak	ligha	tuvia

Adhabu ya Mwizi

Kulitokea ghasia kijijini kwetu. Mimi na wazazi wangu tuliishi ghorofa ya tatu. Mara tukashangaa kuona mtu akipigwa. Watu wakamuumiza. Mavazi yake yakararuka. Suruali na shati lake zikawa na mashimo. Kofia na viatu vyake vilionekana kuwa ghali sana. Baadaye jirani akasema alikuwa ameiba vitu sokoni.

Siku ya 3

	ng th ch gh
	ng e nge ng u ngu ng o ngo ng a nga
	ra ngi rangi shi ngo ni shingoni ma ko nge makonge sha nga shanga
	ngozi shanga

Siku ya 4

	Ng ng
	ng a nga g a ga m a ma
	we ngi ne wengine ru ngu rungu ngo zi ngozi ma va zi mavazi
	ya me badilika yamebadilika ha wa ku vaa hawakucaa ku fukuzia kufukuzia vi li kuwa vilikuwa
	zingo ngasha ngira guruu

Mavazi ya kale

Zamani za kale babu na bibi zetu hawakuva mavazi ya bei ghali. Walivaa nguo za ngozi kiunoni. Pia walivaa shanga za rangi mbalimbali shingoni. Viatu vyao vilikuwa vya miti, ngozi na makonge. Wengine walibeba rungu ili kujikinga na kufukuza wanyama wa msituni. Siku hizi mambo yamebadilika. Watu wanavaa watakavyo. Mavazi hayana heshima wala kujali utamaduni wetu.

Siku ya 5

★	ng	Ng	gh	Gh			
👄	ng i gh a	ngi gha	ng a gh i	nga ghi			
🗣	ru we	ngu ngi	ne	rungu wengine			
📖	nilikuwa nilicheza		sikuwa sikucheza				
🏡	gha nga	sha ru	li ngu	o zi	ngo ngi	ra ndi	ngozi

Mavazi ya Mama Fatuma

Fatuma alikuwa chumbani. Mvua ikaanza kunyesthesia kwa ghafla. Kukawa na gharika. Mama alikuwa ghalani akitoa nafaka. Mavazi yake yalikuwa uani. Nikakimbia na kutoa buibui, rinda, gauni, sketi, kamisi, na blauzi ya mama. Kwa kawaida mavazi ya mama huwa ghali sana. Na yeye huwa hapendi kupata ghamra zaidi.

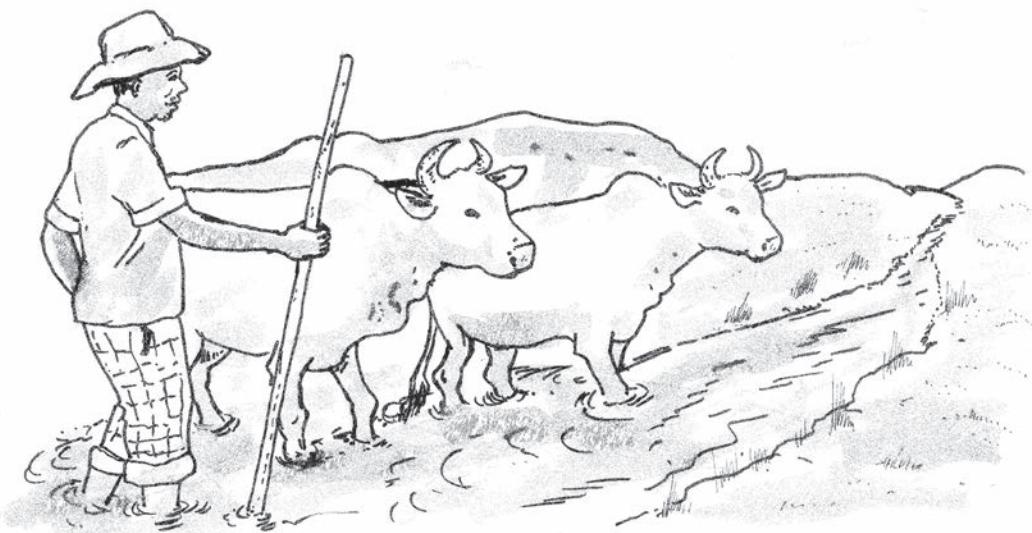

Siku ya 1

	ng'	gh	ng
	ng' a ng' u	ng'a ng'u	ng' i ng' o ng'o
	ng'o ng'a ng'a	mbe mbo ng'a	ng'ombe ng'ambo ng'ang'a
		ng'ambo	ng'ara

Siku ya 2

	Ng'		
	ng' a ng' e	ng'a nge	ng a ng' e ng'e
	ng'a a ka za ku	mbo ng'o a ng'a ra	ng'ambo akang'oa zakung'ara
	a li za ku a ka	hudhuria ng'a ra ng'oa	alihudhuria zakung'ara akang'oa
	mbong'a	peunye	mbeng'o naki

Ng'ang'a auza Ng'ombe

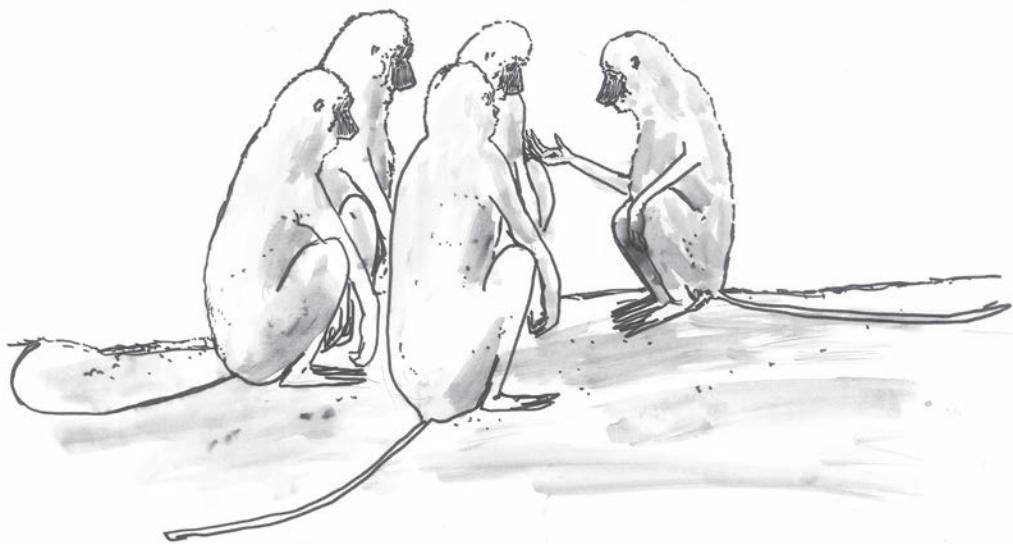
Ng'ang'a aliishi peke yake ng'ambo ya mto. Siku moja, alitaka kuhudhuria maonyesho ya kilimo sokoni. Siku hiyo, alivaa nguo nyeupe za kung'ara. Alipofika mtoni, akang'oa mti ili apime kina cha maji. Alipofika ng'ambo ya mto, Ng'ang'a aliuza ng'ombe wake. Kisha akanunua bidhaa mbalimbali. Alirudi akiwa na furaha sana.

Siku ya 3

	ia	oa	ea	ua
	u a	u a	e o	e o
	to a tu a	toa tua	o te a ti a	otea tia
		mvivu	uongo	

Siku ya 4

	-ua	-ea	-ia	
	w a w o	wa wo	y a y u	ya yu
	zo e a zo a si ki a	zoea zoa sikia		
	a me zoea a ka puuza a ka m zuia	amezoea akapuuza akamzuia		
	vivum	ongou	kuoaz	amuazi

Kima Mvivu

Kima alizoea kuwa mvivu. Msimamizi wake akasema, “Acha uvivu.” Kima hakutii. Msimamizi akamzuia kuzoa takataka siku hiyo. Kima akasema uongo ili apewe kazi yake tena. Msimamizi akasema atulie na kungoja uamuzi wa kamati kuu. Kima akapuuza maagizo. Akafutwa kazi.

Siku ya 5

		ng'	Ng'				
		ng i	ngi	ng a	nga		
		ng' a	ng'a	ng' u	ng'u		
		ng'o	mbe	ng'ombe			
		ng'a	mbo	ng'ambo			
		leo amezoea					
		jana alizoea					
		kesho atazoea					
	ng'o	mbe	ng'a	ki	ma	ri	sikia
	mbo	a	si	sa	fa	ng'e	

Amu safarini

Amu alifunga safari. Akaenda kwa Oenga. Yeye na Oenga wakala mayai ya kukaanga. Walipomaliza, walielekeea eneo la wazi kulikokuwa na ua la maua. Walitoa mkeka na kuulalia. Waliwaona kuku waliokuwa wameangua vifaranga. Mwewe alipowakaribia, walimtimua.

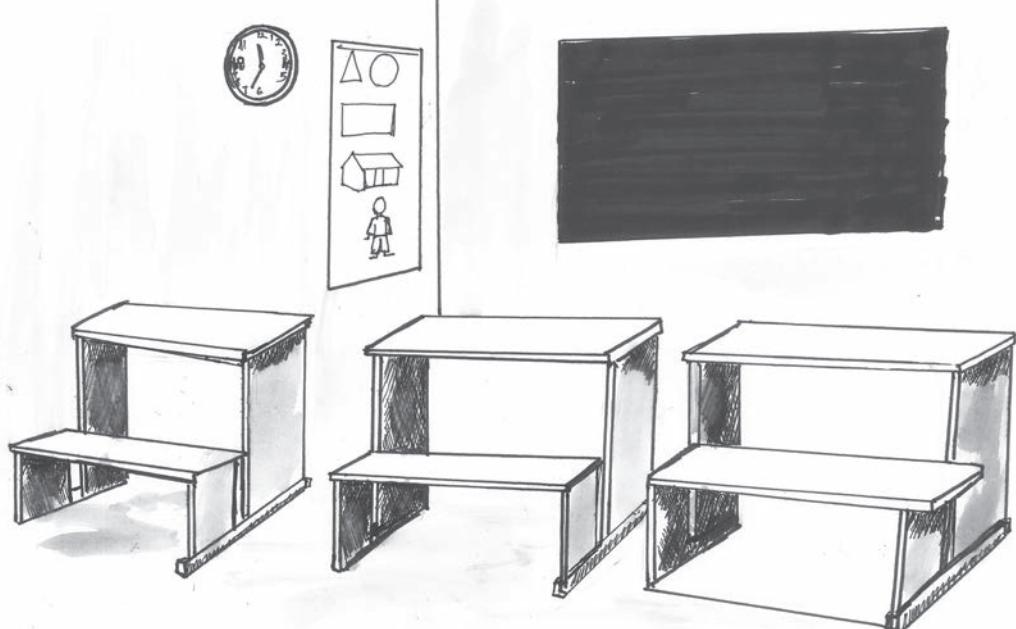

Siku ya 1

	-ao	-io
	a o ao	i o io
	u ba o ubao la o lao ki fa gi o kifagio mbi o mbio	ki fu ti o kifutio kwa o kwao si o sio
	wao	ubaoni

Siku ya 2

	-uo	-ia	-eo
	ki fu ti o shi ka moo da ra sa ni ki cho nge o	kifutio shikamoo darasani kichongeo	
	a ki ingia hu mu amkua ku andika mwa limu m kuu	akiingga humuamkua kuandika mwalimu mkuu	
	uboa	fukitio	owa
			aonibu

Darasa la Maria

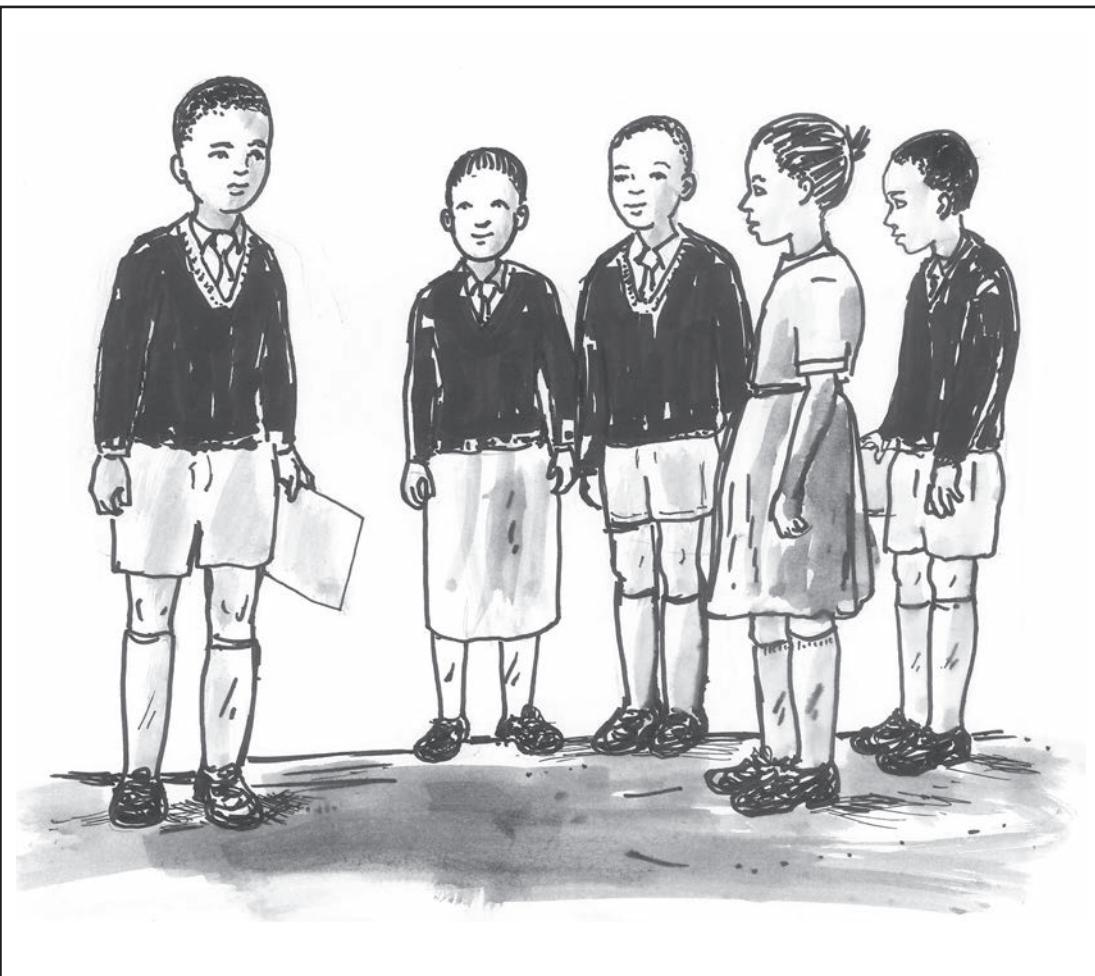
Maria yuko darasa la kwanza. Mwalimu wake anaitwa Bi. Nerea. Bi. Nerea akiingia dasani, wanafunzi humuamkua "shikamoo". Darasa lao ni kubwa. Kwenye kuta kuna saa na chati. Darasa lina ubao mweusi. Mwalimu wao hutumia chaki kuandika ubaoni. Kila mwanafunzi huwa na kitabu, kalamu, kifutio na pia kichongeo.

Siku ya 3

	u	a	e	o	i
	b a	ba	d a	da	
	p a	pa	b o	bo	
	Ki o ko wa na tu li a ta bi a		Kioko wanatulia tabia		
		nzuri	kioko		

Siku ya 4

	u	a	e	o	i
	ku m be be a ali ku wa pi a		kumbebea alikuwa pia		
	wa na tulia a li hakikisha wa li furahishwa wa li po chagua		wanatulia alihakikisha walifurahishwa walipochagua		
	nzakwa	rinzu	biata	nikwai	

Kiranja Wetu Kioko

Kioko alikuwa kiranja wa darasa la kwanza. Alihakikisha wanafunzi wanatulia darasani. Alikusanya na kumbebea mwalimu vitabu. Kabla ya mwalimu kuingia darasani, Kioko alihakikisha ubao umefutwa. Mwalimu alifurahishwa na kazi ya Kioko. Wanafunzi pia walimpenda kwani alikuwa na tabia nzuri. Kila walipochagua kiranja, Kioko alichaguliwa.

Siku ya 5

	u U	a A	e E	o O	i I	
	i a ia e a ea	o o oo u a ua		i o io		
	mwe u si ki fu ti o		mweusi kifutio			
	alichagua alifuta		hakuchagua hakufuta			
	u pi	ba u	o mwa	li ta	mu bi	pia ubao

Somo la Wanyama

Ijumaa iliyopita, wanafunzi wa darasa la kwanza walisoma kuhusu wanyama. Mwalimu alitumia chati ya wanyama kufunzia somo hilo. Kwenye chati kulichorwa ngamia, kondoo, ng'ombe, mbuzi na jimbi au jogoo.

Wanafunzi waliimba wimbo kuhusu wanyama tofauti. Baadaye mwalimu aliwaletea redio. Wakasikiza somo la redio. Wanafunzi walifurahia sana.

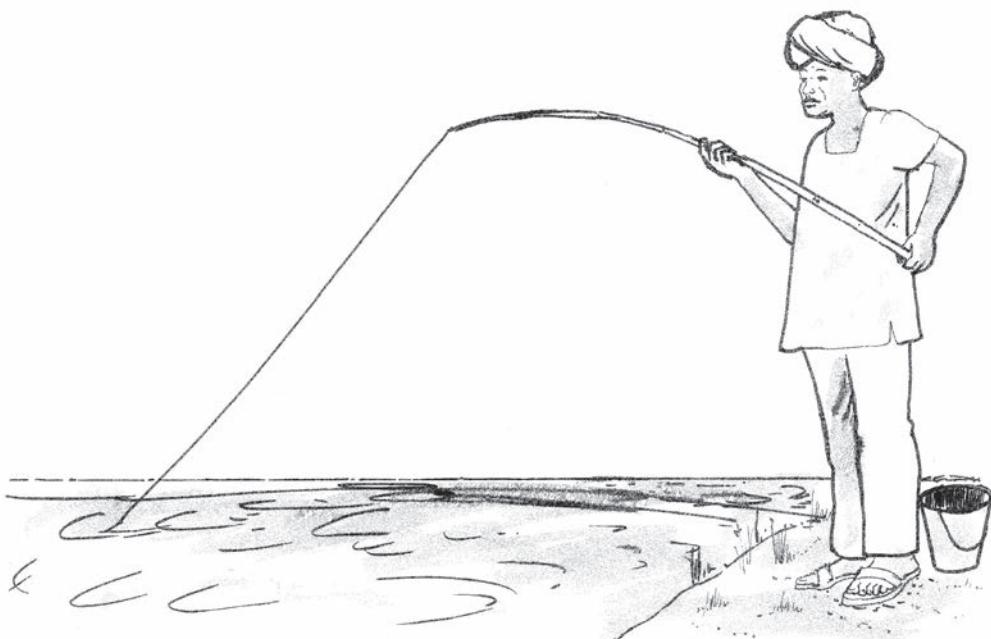

Siku ya 1

	m					
	m t o	mto	s a	sa		
	m s a	msa	b e	be		
	m b e	mbe	p a	pa		
	m p a	mpa	m e	me		
	m m e	mme	g o	go		
	m me a	mmea	m go	mba	mgomba	
	m to	mto	mbe	gu	mbegu	
	mambo		fimbo			

Siku ya 2

	m					
	m f a	mfa	m s a	msa		
	m p a	mpa	m t a	mta		
	m w a	mwa	m b a	mba		
	ka je mbe		kajembe			
	cha mbo		chambo			
	mba a zi		mbaazi			
	fi mbo		fimbo			
	mbali		karibu			
	funga		fungua			
	nyingi		chache			
	mbama	mbocha	gomimba		mbofi	

Kajembe

Kajembe aliishi karibu na mto. Mto ulikuwa na mamba lakini Kajembe hakuogopa kuvua samaki. Alitumia fimbo na chambo. Pia alilima kutumia jembe lake. Alikuwa na migomba na miembe. Pia alikuwa na mbegu za mbaazi na mboga. Mara nyingi alijifunga kilemba, huku akiimba na firimbi yake.

Siku ya 3

	n			
	n d a	nda	n j a	nja
	n z a	nza	n ch i	nchi
	ndu	gu	ndugu	
	bo	nde	bonde	
	ba	nda	banda	
	ma	a nda zi	maandazi	
	kibanda		bonde	

Siku ya 4

	n m			
	n t a	nta	m t a	mta
	n d o	ndo	m b a	mba
	nyu	mba	nyumba	
	ki	na nda	kinanda	
	ka	le nda	kalenda	
	ki	ta nda	kitanda	
	bonde		mabonde	
	andazi		mandazi	
	bonde		mabonde	
	tope		matope	
	banda		mabanda	
	Ndebo	ndeku	ndigu	lendaka

Kaka Banda

Ndugu yangu Banda anaishi kwenye kibanda karibu na bonde la Nzi. Yeye hufanya kazi katika kiwanda cha Mwananchi. Kila asubuhi Banda hula maandazi kwa supu ya kunde. Juzi nilienda nyumbani kwake. Huko nikaona kitanda, kinanda na kalenda iliyokuwa na picha ya bundi. Bondeni kulikuwa na matope yaliyoshika kama gundi.

Siku ya 5

★		mM	nN				
👄	n d a n j a	nda nja	n ch i m b a	nchi mba			
🧠	fi mbo ndu gu	fimbo ndugu	m mea	mmea			
📖		nyumba kiwanda	nyumbani kiwandani				
🏡	ki fi	ta mbo	nda ndu	gu nda	ba nyu	mba ma	mamba banda

Umuhimu wa Mbuzi

Mbuzi ni mnyama mwenye manufaa mengi kwa wafugaji. Mbolea ya mbuzi ni nzuri kwa ukulima wa mboga. Maziwa ya mbuzi nayo hufaidi mwili kiafya. Ngozi ya mbuzi hutumiwa kutengeneza viatu na mikoba. Nyama yake ni tamu sana. Babu yangu hupenda kuchoma mbavu ya mbuzi. Sisi huila kwa kachumbari na sima kila jumamosi.

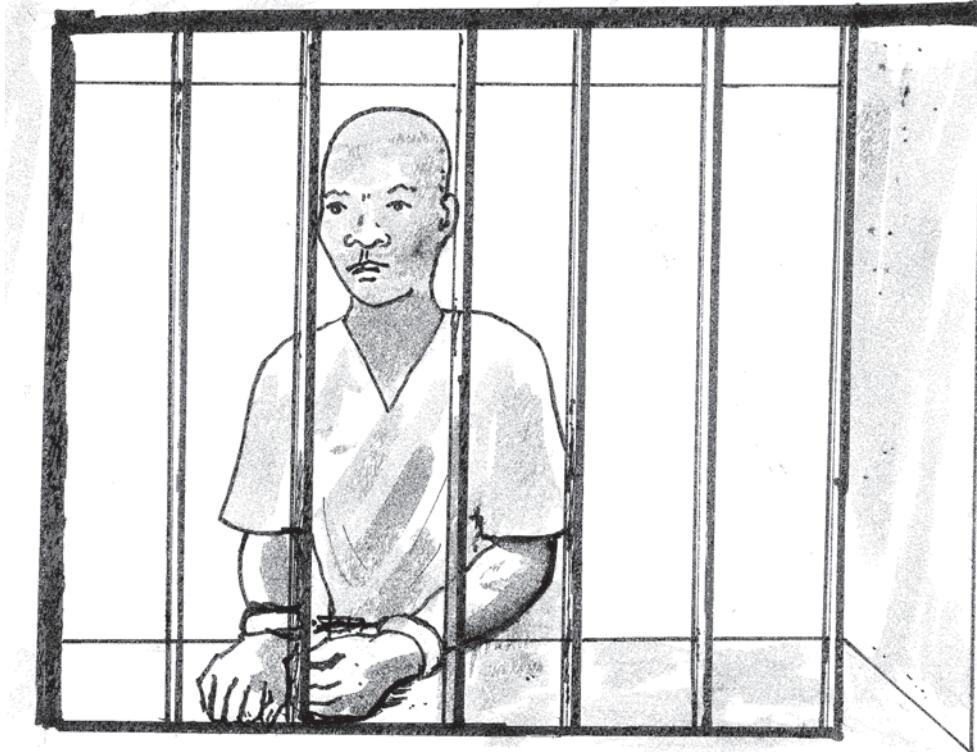

Siku ya 1

	- y -							
	v	y	a	vyā	f	y	a	fyā
	p	y	a	pyā	m	y	a	myā
	vi	pyā			vipyā			
	o	vyo	o	vyo	ovyo	ovyo		
	vyu	ma			vyuma			
	mguu		ovyo ovyo					

Siku ya 2

	- y -							
	v	y	a	vyā	f	y	a	fyā
	p	y	a	pyā	m	y	a	myā
	vyu	ngu			vyungu			
	m	guu			mguu			
	a	ka	fya	tu	a	akafyatua		
	kimya	kimya			kimya	kimya		
	ha	ku	tarajia		hakutarajia			
	i	ka	mu	umiza	ikamuumiza			
	mavyu	nguvyu	ngoraki	vyoovyoo				

Mwizi Akamatwa

Oga alikuwa mwizi hatari. Aliiba vitu vipyta na kuviuza ovyo ovyo. Siku moja, Oga akaingia dukani kimya kimya na kuiba vyuma na vyungu vya dhahabu. Alipoingia tu, king'ora kikaanza kulia. Oga hakutarajia haya. Akaanza kutoroka. Polisi wakafyatua risasi ikamuumiza mguu. Wakamkamata na kumpeleka seli.

Siku ya 3

	-w-			
	k w a	kwa	m w a	mwa
	t w a	twa	b w a	bwa
	m bwa	mbwa	m ku bwa	mkubwa
	bwa na	bwana	bwa wa	bwawa
	ku nywa	kunywa		
	mwenge		mbwa	

Siku ya 4

	-w-			
	sh w a	shwa	z w a	zwa
	ny w a	nywa	ng w a	ngwa
	kwa nza		kwanza	
	ku nywa		kunywa	
	mwe nge		mwenge	
	mi chu ngwa		michungwa	
	a ki bweka		akibweka	
	a ka tuzwa		akatuzwa	
	i li po pulizwa		ilipopulizwa	
	a ka twambia		akatwambia	
	ngemwe	bwam	nzakwa	nywaku

Mashindano ya Mbio

Mbio zilianza uwanjani, kupitia mtoni kuelekea jangwani. Firimbi ilipopulizwa, Sanaipei alipewa mwenge ndipo tukaanza mbio. Njiani tuliona michungwa. Pia tuliona mbwa mkubwa akibweka karibu na bwawa la maji. Tulitamani kunywa maji. Mwalimu akatwambia, bwawa lilikuwa na mamba. Tukaelekea jangwani tena. Sanaipei akawa wa kwanza. Akatuzwa medali ya dhahabu.

Siku ya 5

	-v-	-w-	-y-				
Lips	v y a k w o	vya kwo	p y a sh w a	pya shwa			
Head	ku li nye sha ba ra fu		kulinyesha barafu				
Book	chumba kikubwa kioo kikubwa cheti kikubwa		vyumba vikubwa vioo vikubwa vyeti vikubwa				
House	vyu mbwa	ma ku	ngu bwa	na chu	nywa na	nza ja	chuja

Mvua ya Mawe

Siku moja, kulinyesha mvua ya mawe. Watoto wakafurahia kumumunya na kucheza na barafu kimya kimya. Barafu iliwaletea kikohozi. Mama akawasikia watoto wakikohoza. Akawaita nyumbani. Walipewa adhabu ya kufyeka nyasi. Walifyeka nyasi hadi vipaji vyao vikajaa jasho. Baadaye waliomba msamaha. Pia waliahidi, kuwa hawatarudia makosa hayo tena.

Siku ya 1

	p f v sh
	p a pa f a fa v a va sh a sha
	pa a paa shu le shule
	wa ta nunua watanunua tu na somea tunasomea u li haribu uliharibu
	shule mfupi

Paa la shule

Kuna shule moja tu kijijini kwetu. Wiki jana, upepo mkali uliharibu paa la darasa letu. Hivi sasa, sote tunasomea kanisani.

Lakini shida hii ni ya muda mfupi tu.

Mheshimiwa mbunge wetu, alituma bahasha ya pesa. Wazazi watakuja kesho shuleni. Watanunua vifaa na kurekebisha paa hilo.

Siku ya 2

★	ny	dh	ch	th
👄	ny a nya ny i nyi		ny o nyo dh a dha	
🧠		na dhi fu dha ha bu		nadhifu dhahabu
📖	in a yo metameta ku ji chana			inayometameta kujichana
🏡		dhifuna	budhaha	onicho rabo

Chebichi

Chebichi ni msichana nadhifu. Yeye huvaa nguo za bei ghali. Ana saa ya dhahabu inayometameta kama nyota. Kila siku Chebichi huoga na kujichana mara moja, mbili, hata tatu. Yeye habaki nyuma kwa usafi, masomo na michezo. Vilevile, yeye hula lishe bora. Hataki uchafu umdhuru. Kila mara akitoka chooni, yeye hujinyunyizia maji mara kumi, ishirini, hata thelathini.

Siku ya 3

	gh ng ng' oa
	gh a gha gh o gho ng u ngu
	na dhi fu nadhifu gho ro fa ghorofa
	ku pendeza kupendeza a ka ji tolea akajitolea
	udiwani bendera

Nyumba ya ghorofa

Ilikuwa siku ya kung'ang'ania udiwani. Watu wakakusanyika nje ya nyumba ya ghorofa. Hapo palikuwa na bendera iliyopepea na maua ya kupendeza. Mzee Kiilu akajitokeza na kusema, "leo ni siku ya uchaguzi. Nitautoa ufunguo huu kwa yule atakayeshinda." Kendi akashinda. Akapewa ufunguo. Akafungua ofisi na kutulia mezani huku watu wakishangilia.

Siku ya 4

★	oe	ie	mb	nd
👄	m b a n d e	mba nde	n d a n d i	nda ndi
🧠	nyu ki pu	mba ba nde	nyumba kibanda punde	
📖		kibanda kiwanda	vibanda viwanda	
🏡	ndifu	dariho	wandavi	ndara

Fundi Hodari

Mjomba wangu ni fundi hodari sana. Alianza kazi yake punde tu alipotoka jandoni. Yeye ana ujuzi wa kujenga nyumba, kibanda cha duka na hata viwanda. Pia mjomba huunda vitanda, meza hata na kabati. Katika ujenzi wake, yeye hutumia vifaa kama vile nyundo, misumeno, misumari, randa na gundi.

Siku ya 5

	-w-			
	sh	w	a	shwa
	g	w	e	gwe
	t	w	a	twa
	shwa	ri		shwari
	ma	ha	ra	maharagwe
	tu	ka	itwa	tukaitwa
	ki	amsha	kinywa	kiamshakinywa
	_nga	mk_te	ch_i	_azi

Asubuhi

Asubuhi na mapema tukaitwa na mama. Hali ya anga ilikuwa shwari. Jua lilikuwa limechomoza. Mama akatwambia, twende kupatia kuku wishwa na kufungia mbwa. Tukamwambia mama kuwa hatujapata kiamshakinywa. Hapo ndipo mama alitupa mkate mweupe. Kisha tukanywa chai kwa maharagwe ya nazi. Tuliposhiba tukaelekea nje na kufanya kazi tuliyopewa na mama.

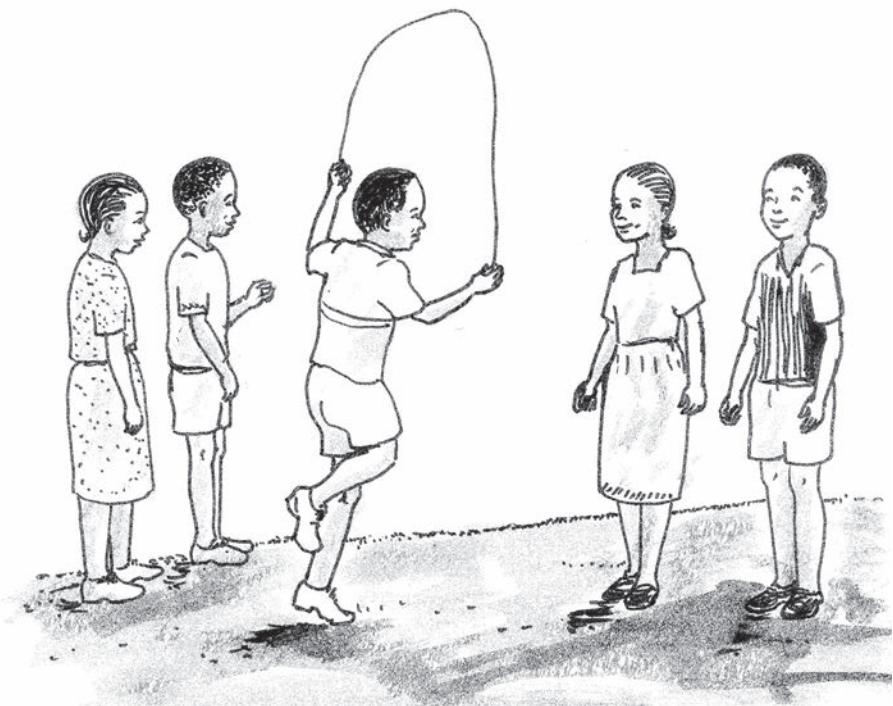

Siku ya 1

	moja siku jioni
	du ka ni dukani su ka ri sukari ra fi ki rafiki kwa o kwao
	a li m tembelea alimtembelea a ka muuliza akamuulizayoku ni li vyo kutuma nilivyokutuma wa ka semezana wakasemezana
	sukari majani

Siku ya 2

	Babu anahitaji _____, _____ na _____.
	karisu janima icha kanidu

Naitore asuhau

Siku moja, Naitore alimtembelea babu kijijini. Babu akamtuma Naitore dukani. Alitaka aletewe sukari, majani chai na mkate. Njiani, Naitore alikutana na rafiki zake. Walifurahi kuonana. Wakacheza michezo mbalimbali hata Naitore akasahau kwenda dukani. Jua lilipotua, Naitore alirudi kijijini. Babu akamuuliza, “Naitore, unatoka wapi? Wapi vitu nilivyokutuma?” Naitore alishtuka. “Oo, babu! Samahani. Nilicheza njiani hata nikasahau kufika dukani. Sitafanya hivyo tena”.

Siku ya 3

	shule sana	kwa hii
	su ru a li vi a tu wa si cha na ma shu ja a ma sha ti so k si	suruali viatu wasichana mashujaa mashati soksi
	mari dadi wana funzi i na itwa	maridadi wanafunzi inaitwa
		mashujaa nguo

Siku ya 4

	mtoto msichana mvulana mwanafunzi	watoto wasichana wavulana wanafunzi
	shujaama nyepeu	ongu ksiso

Sare ya Shule

Shule yetu inaitwa Mashujaa. Shule hii ina watoto wengi sana. Wao huvaasare maridadi. Wasichana huvaasnguo nyekundu na soksi nyeupe. Wavulana huvaas suruali fupi soksi za kijivu na shati za samawati. Wanafunzi wote huvaas sweta za samawati na viatu vyeusi. Azimio la shule hii ni, "Fanya kwa bidii."

Siku ya 5

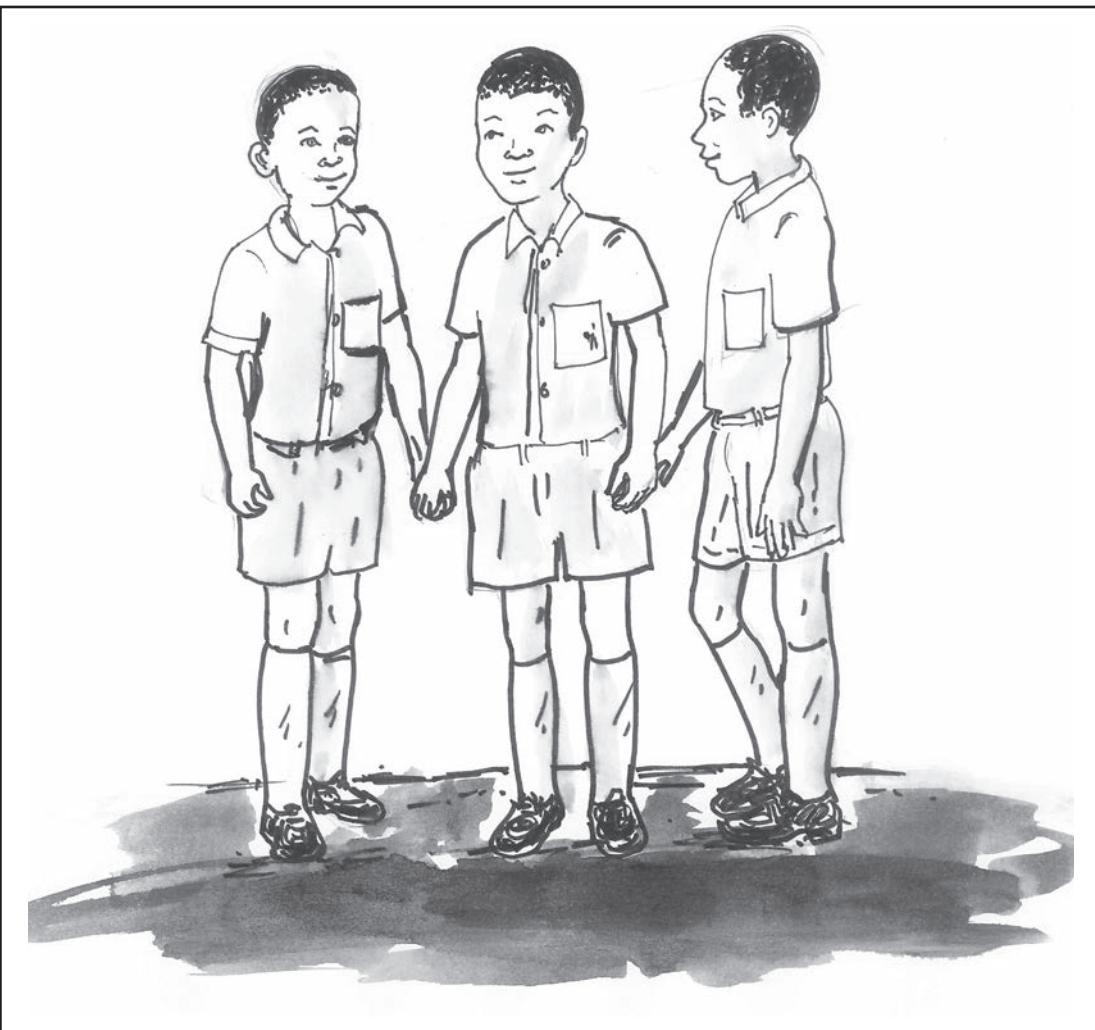
	siku	moja	hii
	mo ja pa sa ka wa vu la na ji o ni su ka ri wa si cha na	moja pasaka wavulana jioni sukari wasichana	
	Umoja mimi ninasoma mimi ninacheza mimi ninalia mimi ninandika	Wingi sisi tunasoma sisi tunacheza sisi tunalia sisi tunandika	
	du ka ni su ri ra fi ki si ku shu le		duka

Siku ya 1

	huyu virusi	yuko UKIMWI
	ma wa i dha u ma a ru fu m jo mba	mawaidha umaarufu mjomba
	a me jifunza ku ji ki nga a na ishi hu saidia	amejifunza kujikinga anaishi husaidia
	kwanza ukimwi	mjomba katika

Siku ya 2

	umoja amejifunza amejikinga ameishi amesaidia	wingi wamejifunza wamejikinga wameishi wamesaidia		
	nzakwa	jombam	mboma	kimwia

Hadithi ya Toili

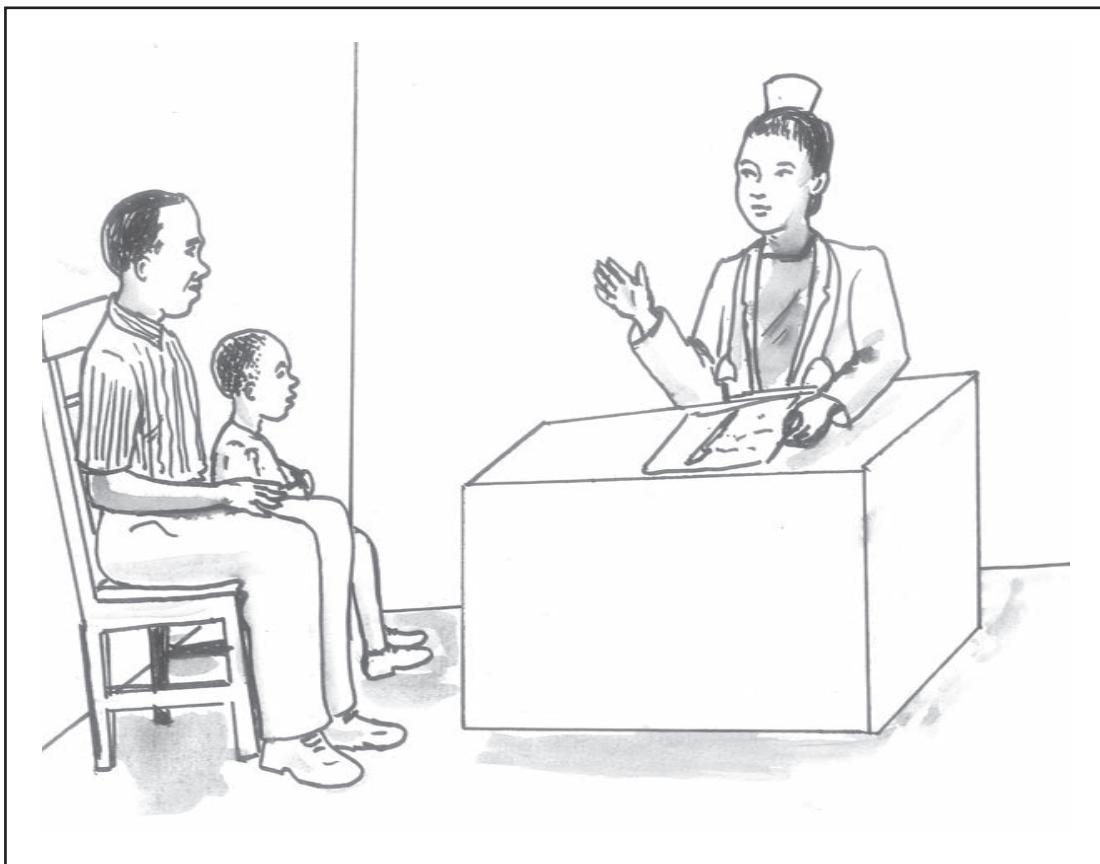
Huyu ni Toili. Yuko darasa la kwanza. Toili anaishi na mjomba wake. Mjomba wake ni maarufu sana kijijini. Yeye husaidia wanakijiji kwa mawaidha ya kujikinga ili wasiambukizwe virusi vya Ukimwi. Pia hufundisha watu jinsi ya kuishi na virusi vya ukimwi. Toili amejifunza mambo mengi kutoka kwa mjomba wake.

Siku ya 3

	mama	jana	usiku
	sa ma ki mu u gu zi m go njwa wa nya ma ho s pi ta li ni so ko ni		samaki muuguzi mgonjwa wanyama hospitalini sokoni
	a li ni peleka tu li nunua tu lio rudi a ka ni peleka		alinipeleka tulinunua tuliorudi akanipeleka
	viazi		mchele

Siku ya 4

	li	me
	tulifurahi	tumefurahi
	tuliwaona	tumewaona
	tulinunua	tumenunua
	tulifika	tumefika
	azivi	chelem
	mbotu	sheli

Umuhimu wa Lishe Bora

Jana ilikuwa siku ya soko. Tulifurahi sana tulipotumwa sokoni. Huko tuliwaona watu wengi, wanyama, magari, majengo na bidhaa mabalimbali. Tulinunua viazi na mchele. Tulipofika nyumbani, tukala wali kwa viazi. Baadaye tukala mahindi ya kuchoma. Usiku huo, sikulala vizuri. Niliumwa na tumbo sana. Asubuhi na mapema, Baba alinipeleka kwenye zahanati. Nikatibiwa na muuguzi. Baadaye, muuguzi alitueleza umuhimu wa lishe bora.

Siku ya 5

	huyu mama	ni jana	sana usiku	UKIMWI
	na na si ja na ke sho le o		nanasi jana kesho leo	
	Wakati Uliopo Leo nimenunua nanasi	Wakati Uliopita Jana nillinunua nanasi	Wakati Ujao Kesho nitanunua nanasi	
	Leo nimenda dukani	Jana nilienda dukani	Kesho nitaenda dukani	
	du su fi ku	ka ri ki shu	ni ra si le	dunia

Siku ya 1

	bata	dubu	siku	ya
	zi wa ni ba ku li we we ba ra ka		ziwani bakuli wewe baraka	
	ku ku tembelea a me nenepa a m tembelee a ka mu alika		kukutembelea amenenepa amtembelee akamualika	
	kitoweo	dubu		

Siku ya 2

	barabarani shuleni	ziwani kichwani	nyumbani	
	bata huyu dubu huyu kuku huyu	bata wale dubu wale kuku wale		
	budu	toweoki	ani	eol

Dubu na Bata

Dubu alimuona bata barabarani. Akawaza, "Siku hizi bata amenenepa kuliko kuku!" Siku ya pili akakutana na bata ziwani. Dubu akamualika bata amtembelee. Lakini bata alielewa nia ya dubu ni kumfanya kitoweo. Bata akasema, "Kwa, kwa, kwa! Kukutembelea wewe ni kama kuweka kitoweo kwa bakuli lako." Dubu aliona haya na kusema, "Kwa kweli, Leo bata hukuwa baraka yangu."

Siku ya 3

	mzee amani	maarufu siri
	ko ndoo m bwa mbu zi nga mi a ng'o mbe ngu ru we	kondoo mbwa mbuzi ngamia ng'ombe nguruwe
	wa li shangazwa ha ku wapa	walishangazwa hakuwapa
	nchi	mbuzi

Siku ya 4

	Ninapenda paka na Koki anapenda ngamia. Ninapenda _____ na _____ anapenda _____.	
	zimbu ndooko	mbasi mingaa

Siri ya Otonglo

Katika kijiji cha Mitimbili, aliishi mzee Otonglo. Yeye alikuwa mmoja tajiri. Otonglo alikuwa maarufu kwa ufugaji wa wanyama. Katika zizi lake alifuga mbuzi, kondoo, na ngamia. Wanakijiji walishangazwa na Otonglo kwa sababu alifuga Fisi na simba pia. Wanyama hawa waliishi pamoja kwa amani. Watu walikuja kutoka sehemu mbalimbali za nchi ili wajue siri yake Otonglo hakuwapa siri hiyo.

Siku ya 5

	mtu siku	paka ya	bata
	nga mi a ng'o mbe ngu ru we ba ra ka zi wa ni ba ku li	ngamia ng'ombe nguruwe baraka ziwani bakuli	
	wewe unamuona dubu wewe unamuona kuku wewe unamuona sungura wewe unamuona fisi	nyinyi mnamuona dubu nyinyi mnamuona kuku nyinyi mnamuona sungura nyinyi mnamuona fisi	
	ga ka ta ng'o mbe pu nda mbu zi nga mi a	ngamia	

Siku ya 1

	yake wote	zake wale
	m si cha na m cha fu ngu o nywe le	msichana mchafu nguo nywele
	ha ku penda wa ka toroka a ka ji pata	hakupenda wakatoroka akajipata
	mchafu	nywele

Siku ya 2

	Neno chafu enda msichana kubwa	Kinyume safi rudi mvulana ndogo
	mfucha nome	lenywe wchaa

Msichana Mchafu

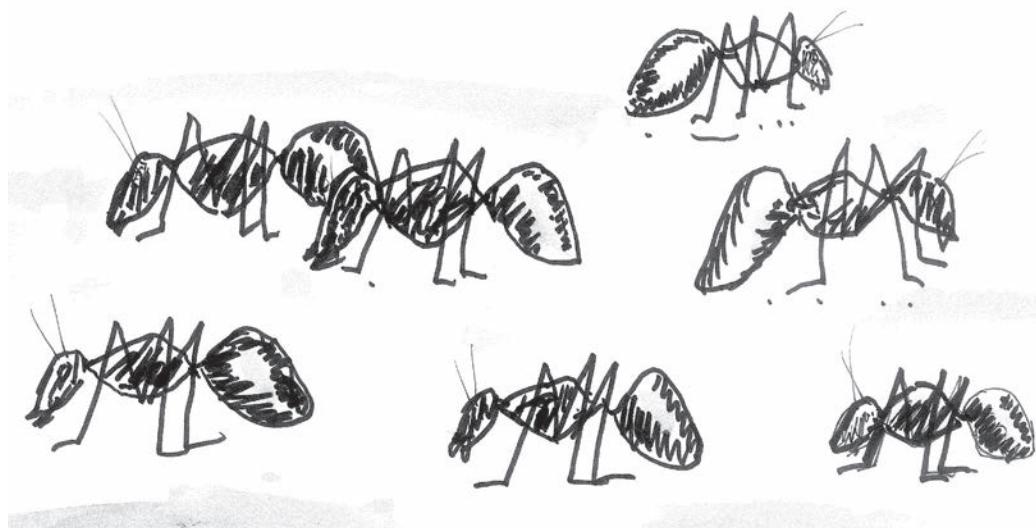
Kando ya mto Mara, kuliishi msichana aliyekuwa mchafu sana. Hakupenda kuoga, kusugua meno wala kuchana nywele zake. Kucha na nguo zake zilikuwa chafu sana. Siku moja, akaanza kujikuna kwa sababu ya chawa na uchafu. Wazazi wake, ndugu na marafiki wakamtoroka. Akabaki pekee yake. Ndipo akaamua kuoga, kusugua meno, kuchana nywele na kukata kucha zake. Jamii na marafiki wakarudi na kumpenda tena. Msichana akafurahi sana na kuahidi kudumisha usafi.

Siku ya 3

	pia	uchungu	kila
	u so ni be ga ni kwa pa ni si a fu mwi li ni mi ko no ni	usoni begani kwapani siafu mwilini mikononi	
	wa ka tu uma wa ka tuweka tu me fura a ka lia	wakatuumma wakatuweka tumefura akalia	
	miili	mabegani	

Siku ya 4

	yeye amekuja yeye amelala yeye ameumwa yeye amefika	wao wamekuja wao wamelala wao wameumwa wao wamefika
	fusia yonyani	panikwa limii

Siafu

Siku moja, siafu walikuja kwetu. Sote tulikuwa tumelala. Siafu wakatuumma kila mahali hadi miili yetu ikafura. Walituumma usoni na kichwani. Pia wakatuumma mabegani, kwapani, mikononi na magotini. Mwishowe wakatuumma miguuni hata nyayoni. Jamii nzima ikalia “kwi kwi kwi”. Tulikuwa na maumivu kwa sababu ya kuumwa na siafu. Ilipofika asubuhi, siafu wote wakatoweka.

Siku ya 5

	yake wote	zake wale
	u chu ngu fu ra ha ju zi nywe le	uchungu furaha juzi nywele
	umoja sasa tunafurahi sana	wingi sasa wamefurahia sana
	juzi tulifurahi sana	juzi walifurahi sana
	Kesho tutafurahi sana	kesho watafurahia sana
	m si cha ngu fu na o a wa mu te le	siafu

Siku ya 1

	saa kwa wa	saba muda huo
	u pi nde m vu a ra ngi ma sa a	upinde mvua rangi masaa
	ha tu ku taka haraka haraka ma shindano	hatukutaka harakaharaka mashindano
	upinde	angani

Siku ya 2

	shule yangu rangi yangu rafiki yangu sare yangu	shule zangu rangi zangu rafiki zangu sare zangu		
	ndeupi	atinga	ngucha	ngira

Upinde wa Mvua

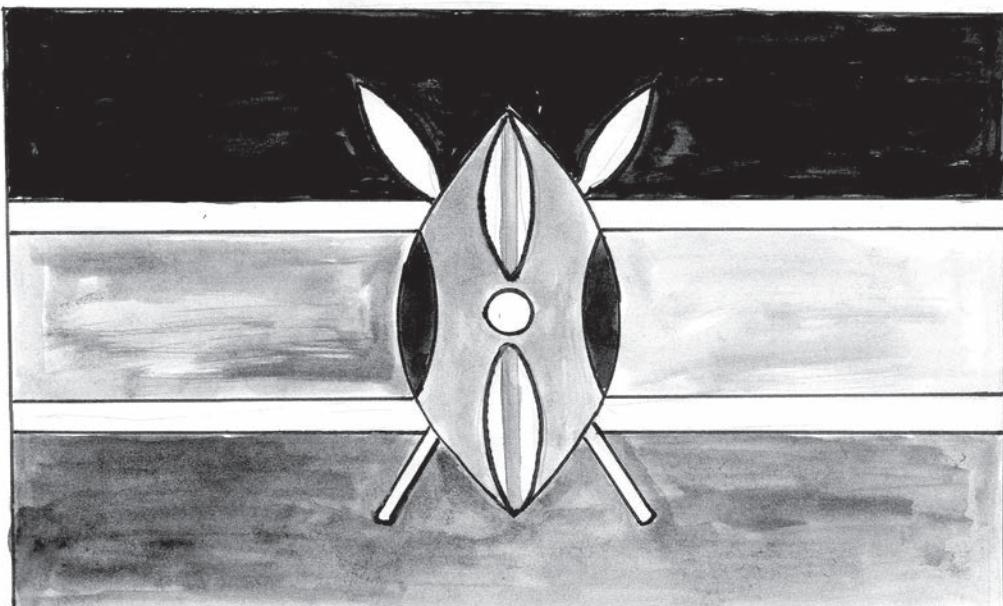
Jana tulipokuwa shuleni kulinyesha mvua ya rasharasha. Mara tukaona upinde wa mvua angani. Ulikuwa na rangi nzuri za kupendeza. Upinde wa mvua una rangi saba. Mimi na rafiki zangu tukashindana kutaja rangi za upinde wa mvua. Tukaunda makundi mawili. Ndipo tukataja rangi hizo kwa haraka. Kikundi changu kikashinda. Sote tukafurahi sana.

Siku ya 3

	yetu	rangi	uhuru	damu
	be nde ra u ku mbu sho nye u si n chi	bendera ukumbusho nyeusি nchi		
	hu tu kumbusha wa lio pigania i li yo mwagika	hutukumbusha waliopigania iliyomwagika		
		ngozi	ngazi	

Siku ya 4

	Umoja	Wingi		
	rangi hii ni nyekundu	rangi hizi ni nyekundu		
	nguo hii ni nyeupe	nguo hizi ni nyeupe		
	ngao hii ni nyeusi	ngao hizi ni nyeusi		
	ngazi hii ni nyeusi	ngazi hizi ni nyeusi		
	nonga	zongu	zingo	bichiki

Bendera Yetu

Bendera yetu ni ukumbusho wa historia yetu. Rangi nyeusi kama ngozi yetu hutukumbusha ngano za mashujaa wetu waliopigania uhuru. Nyekundu hutukumbusha damu iliyomwagika. Ya kijani kibichi ni ukumbusho wa thamani ya nchi yetu. Nyeupe ni ya amani. Amani ambayo tunastahili kuidumisha. Hii ndiyo nguvu, ngao, nguzo na ngazi ya maendeleo.

Siku ya 5

	saa kwa wa	saba muda huo
	be nde ra nga no u pi nde m vu a	bendera ngano upinde mvua
	Neno enda keti mrefu mkubwa cheka msichana funga	Kinyume rudi simama mfupi mdogo lia mvulana fungua
	ra n gi chi du gu mu da hu o fi ki	rangi

Vitendawili

	<ul style="list-style-type: none"> • Wanangu wote nimewavika kofia nyekundu (Jogoo/jimbi). • Watoto wawili weupe wanachungulia dirishani (makamasi) • Watoto wenye vilemba vyeusi wamefungiwa chumbani (mishale ya kiberiti)
	<ul style="list-style-type: none"> • Ndege wangu anapepea mlingotini (bendera) • Nilikunywa sana utotoni lakini utamu wake sijui. (maziwa ya titi la mama) • Nala nikilia (pilipili/muwa). • Mlima wa kupanda kwa mkono (sima/ugali) • Mrembo mwenye nguo nyingi (kinyonga/lumbwi). • Mwanangu akilia, mimea hufurahi (mawingu/wingu/mbingu)
	<ul style="list-style-type: none"> • Jicho la mungu linachoma (Jua) • Babu yangu amejimwagia mchele kichwani(mvi). • Amevaa Koti jeusi na tai nyeupe (kunguru). Akija kila mtu analia (kifo). Ringa ringa (Tausi) • Tajiri wa rangi (upinde wa mvua)

Siku ya 1

	barabara	kazi	mwalimu
	mu u gu zi m ha ndi si wa ki li mwa li mu	muuguzi mhandisi wakili mwalimu	
	hu fu ndisha hu hu dumia a nge penda a ta ngaze	hufundisha huhudumia angependa atangaze	
	msingi	runinga	

Siku ya 2

	Nikiwa mkubwa, ninataka kuwa _____.
	singim kiliwa guzimuu

Jamii ya Eda na Kazi Zao

Baba ya Eda ni mwalimu. Yeye hufundisha watoto shule ya msingi. Kaka yake ni muuguzi. Yeye huhudumia wagonjwa hospitalini. Mama yake ni mhandisi. Yeye hujenga barabara na majumba makuu. Dadake ni wakili. Eda angependa kuwa mwanahabari ili atangaze redioni na kwenye runinga. Wewe ungependa kuwa nini baada ya masomo yako?

Siku ya 3

	kazi mimi	la na
	mwa li mu nje ma mwa shi da k ta ri	mwalimu njema mwashi daktari
	mwana muziki mwana habari mwana jeshi	mwanimuziki mwanahabari mwanjeshi
	mwalimu	mwashi

Siku ya 4

	Nitakapokuwa mkubwa ningependa kuwa _____ kwa sababu _____.	
	shimwa limumwa	biata fuuna

Kazi Nizipendazo

Mimi ni Ogle. Niko darasa la kwanza. Nikimaliza masomo ningependa kufanya kazi mbalimbali. Ningependa kuwa Mwalimu. Nifundishe watoto kusoma, kuandika na tabia njema. Ama mwashi. Nijenge majumba ya kifahari. Udaktari pia ni kazi nzuri. Nitasaki wagonjwa kupata nafuu. Ninajua kuwa, ili nifanikiwe katika kazi yoyote ni lazima nisome kwa bidii sana.

Siku ya 5

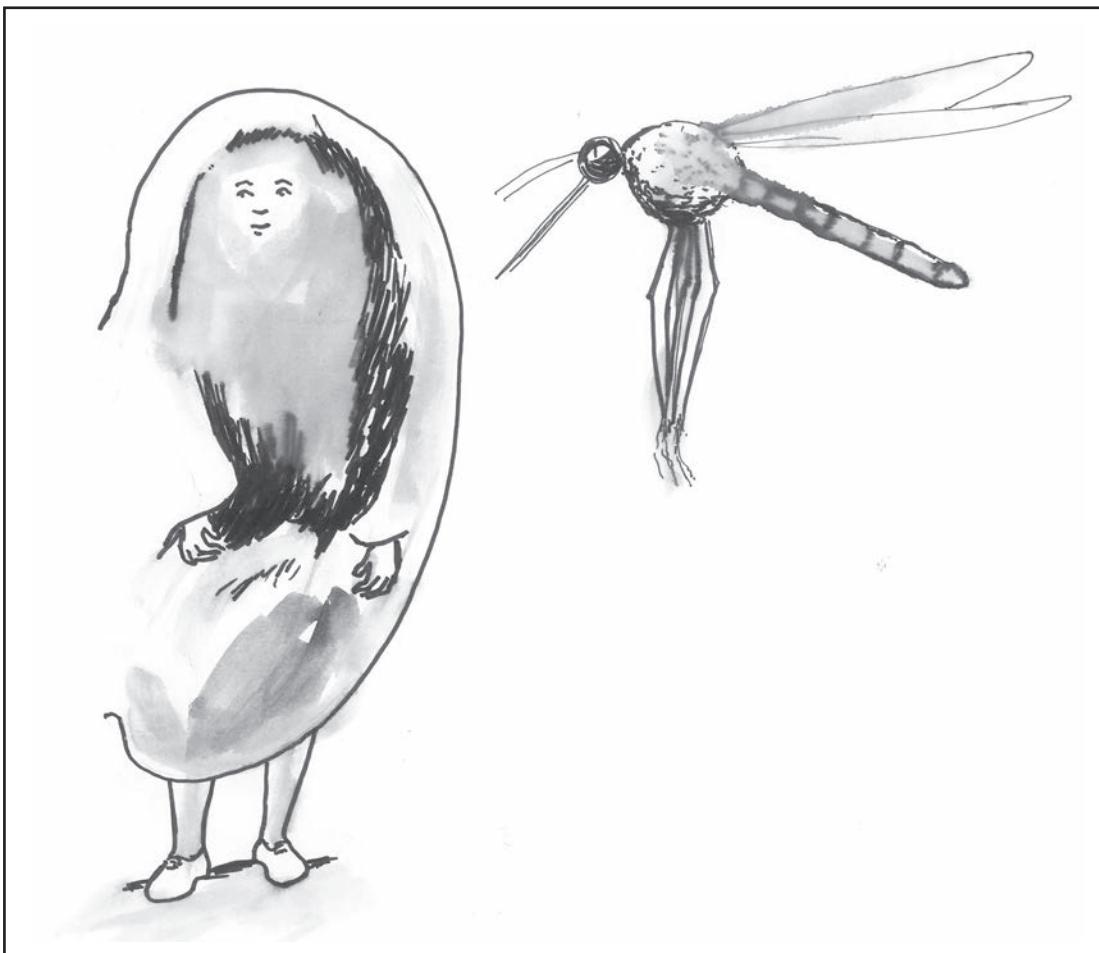
	barabara mimi	kazi na	la
	fu ndi mwa li mu ndi zi mwa na	fundi mwalimu ndizi mwana	
	Umoja Ninaenda sokoni Ninaenda barabarani Ninaenda nyumbani Ninaenda shulenii Ninaenda dukani	Wingi Tunaenda sokoni _____ _____ _____ _____	
	fu ndi mwa li mu na ba ra nzi wa to la		fundi

Siku ya 1

	pia sana	binti tayari	sikio
	m bu si ki o m re mbo wa ku bwa		mbu sikio mrembo wakubwa
	pole pole we mba mba wa li tangaza wa li tamani		polepole wembamba walitangaza walitamani
		sikio mrembo	

Siku ya 2

	Neno wanene wakubwa kasi ugumu	Kinyume wembamba wadogo polepole urahisi
	mbomre ntibi	ndope kiosi

Sikio na Mbu: Sehemu ya 1

Hapo zamani za kale paliishi Sikio. Alikuwa binti mrembo tayari kuolewa. Watu na wanyama wa kila aina walitamani kumuoa. Wote wakaja kutangaza pendo lao kwa binti Sikio. Wanene kwa wembamba, wakubwa kwa wadogo, wote walifika. Watembeao kwa kasi au polepole pia waliwasili. Sikio aliona ugumu kufanya uamuza.

Wiki ya 28

Wadudu

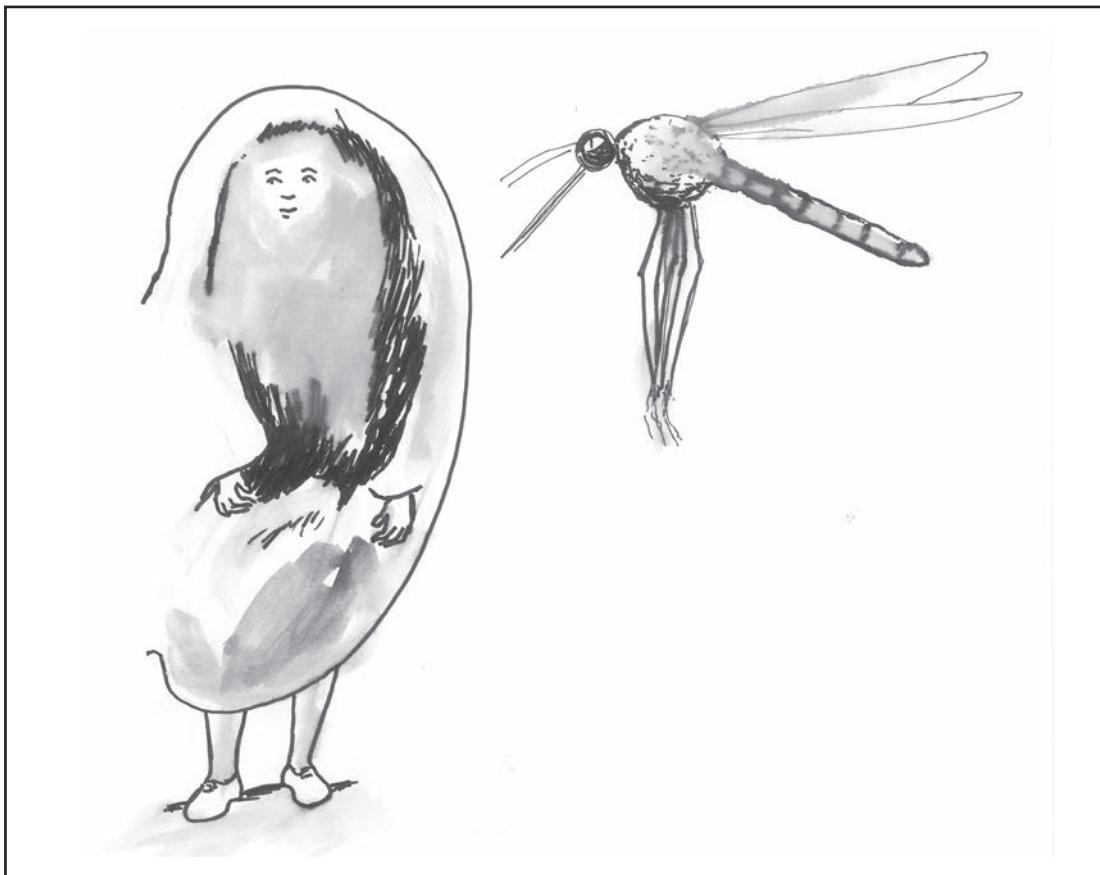
Siku ya 3 na 4

Siku ya 3

	mbu wiki	giza nguvu
	ku a nzi a ni ku o e hu e nda ku ku o a	kuanzia nikuoe huenda kukuoa
	a li ka sirika ni nge penda ki ta ni fanya a ka ondoka	alikasirikia ningependa kitanifanya akaondoka
	ng'onda	nguvu

Siku ya 4

	Buibui ni _____	
	Mbu ni _____	
	ndang'o ukusi	bum ihā

Sikio na Mbu: Sehemu ya 2

Siku moja mbu alienda kwa Sikio na kusema, “Ningependa kukuo.” Bi. Sikio alikasirika sana na kusema, “Unafikiri ni nini kitanifanya nikuo wewe? Na vile umekonda kama ng’onda, hata nguvu hunu. Utakufa wiki hii wewe.”

Mbu akaondoka huku akiwa amekasirika. Kuanzia siku hiyo wakati wa usiku kukiwa na giza, mbu huenda kwa sikio na kusema, “Niiiiiiiiiiiiiiiiiiii, cheeeeeeeeeeeeeeee moooooooyo.” Maana yake ni “Bado niko hai”.

Siku ya 5

	pia mbu	binti giza
	si ki o ta ya ri u si ku ngu vu	sikio tayari usiku nguvu
	penda anapenda amependa atapenda alipenda	
	cheza	_____
	imba	_____
	lala	_____
	si ki o m bu ka ma le ta ya ri ha	hama

Siku ya 1

	kisha	lakini	safari	joto
	a mba yo		ambayo	
	vyu ra		vyura	
	a nga		anga	
	ku nye sha		kunyesha	
	u nyevu nyevu		unyevunyevu	
	ma badiliko		mabadiliko	
	hu ongezeka		huongezeka	
	u ta wa sika		utawasikia	
	hewa		joto	

Siku ya 2

	Neno wanaonekana wanaongezeka wanaimba wanasikia	Kinyume hawaonekani hawaongezeki hawaimbi hawasikii
	wahe ravyu	peupo duwadu

Utabiri wa Hali ya Hewa: Sehemu ya Kwanza

Wanyama na wadudu wana vipawa vya kutabiri hali ya hewa. Wao huhisi mabadiliko ya hewa kama vile joto na upepo.

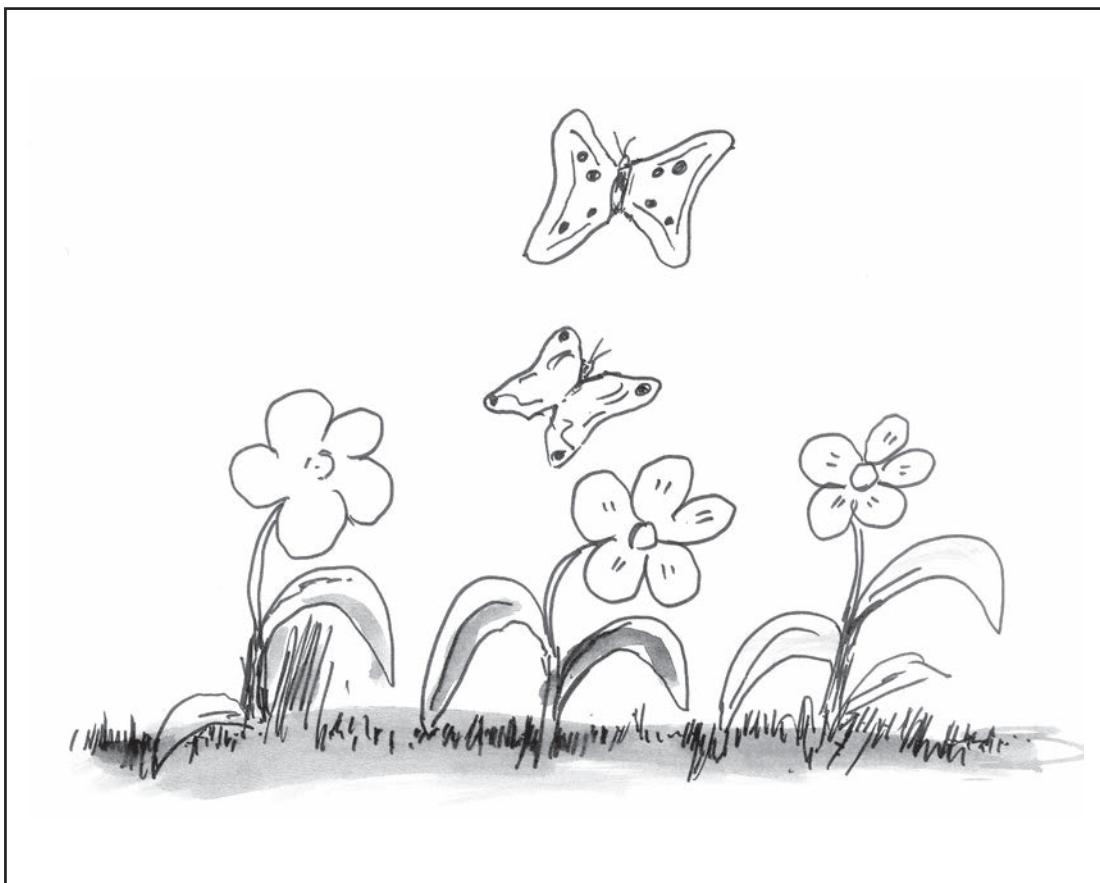
Vyura hawaonekani kwa urahisi wakati wa kiangazi. Wakati wa unyevunyevu wadudu huwa wengi sana. Vyura nao huongezeka na kula wadudu hao. Ndio maana utawasikia vyura wakiimba kabla ya mvua kunyesha.

Siku ya 3

	kutwa mvua	mara sana
	vi pe pe o m vu a ba a dhi u pa nde	vipepeo mvua baadhi upande
	a li vyo fanya ya me isha ku tembelea wa me bahatika	alivyofanya yameisha kutembelea wamebahatika
	nzige	vipepeo

Siku ya 4

	Neno chini baridi	Kinyume juu joto
	genzi ngumawi	makuvu pevipeo

Utabiri wa Hali ya Hewa: Sehemu ya Pili

Wadudu kama vipepeo pia hupenda kutembelea maua mchana kutwa. Mara tu unapoona wamejificha upande wa chini wa majani, mvua huwa imekaribia. Je, wajua kwamba nzige nao huimba sana wakati wa kiangazi?

Kuna baadhi ya watu ambao wamebahatika na uwezo wa kuhisi kuwa mvua imekaribia kunyesha. Wao husoma hali ya hewa na ya joto. Pia wanaelewa kuvuma kwa upepo na kutanda kwa mawingu.

Siku ya 5

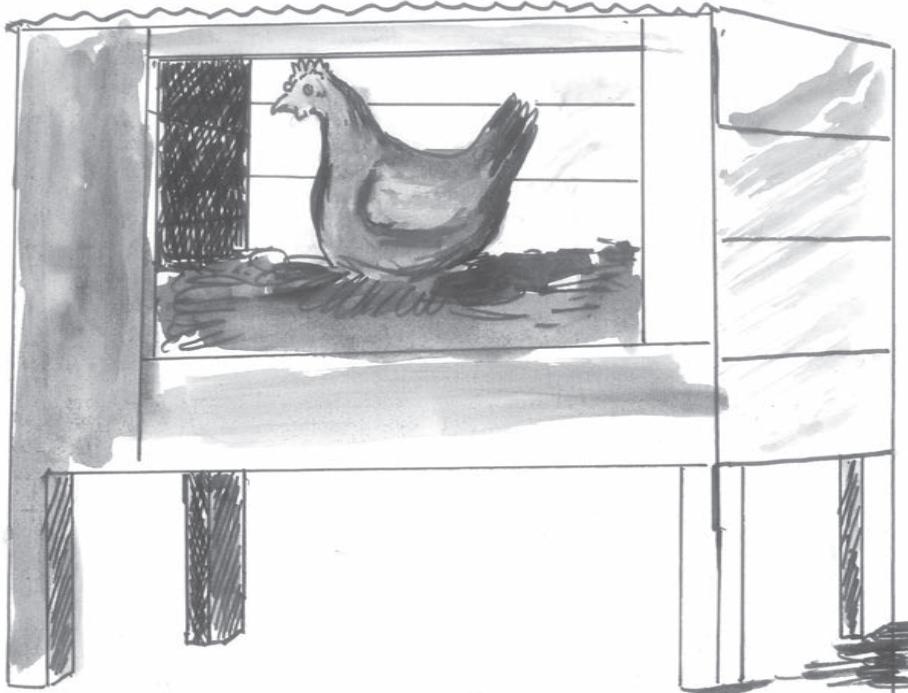
	kisha	lakini	safari	joto
	a mba yo		ambayo	
	ku nye sha		kunyesha	
	ku twa		kutwa	
	m cha na		mchana	
	mdudu utamsikia		wadudu utawasikia	
	mdudu unasakiia		wadudu unawasakiia	
	mdudu ulimsikia		wadudu uliwasikia	
	wa u ra m	ma pe sa cha	nya po na la	wanyama

Siku ya 1

	kuku sana	na kila
	m ku li ma ya i mi a ka ma ya i	mkuli ma yai miaka mayai
	a mu tagie u li fanyika li li po ingia	amutagie ulifanyika lilipoingia
	nguruwe	mweusi

Siku ya 2

	Umoja	Wingi
	ng'ombe aliyenona	ng'ombe walionona
	nguruwe aliyenona	nguruwe walionona
	kuku aliyenona	kuku walionona
	usimwe dariho	ruwengu kuaku

Mifugo ya Naliaka: Sehemu ya Kwanza

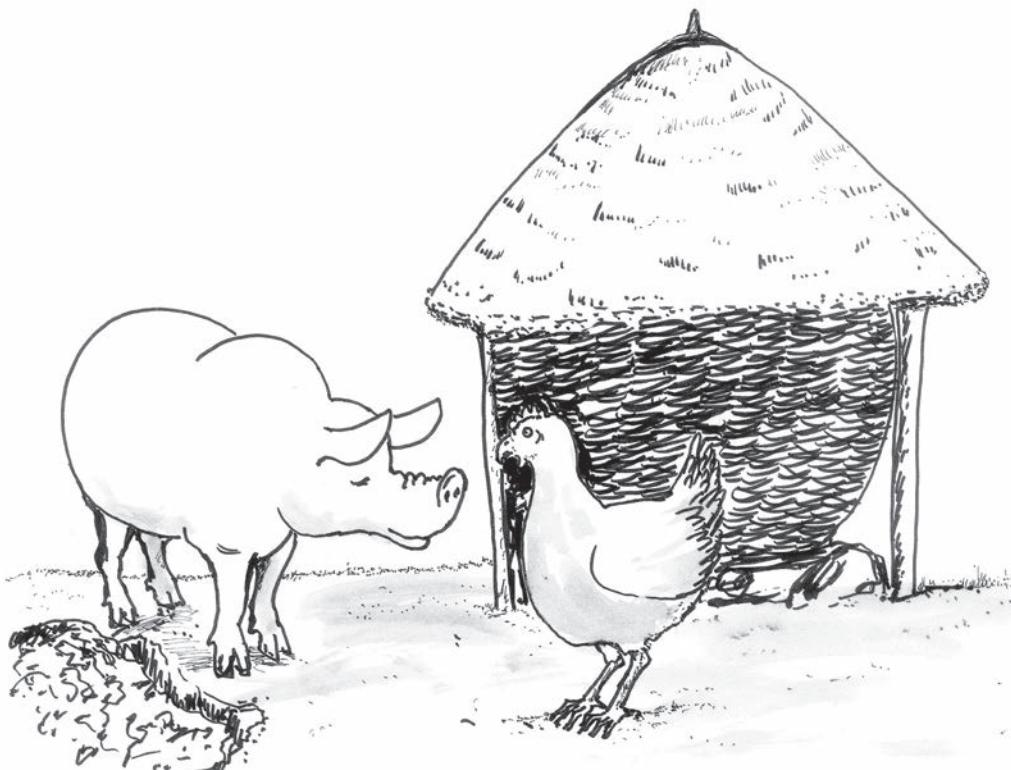
Naliaka alikuwa mkulima hodari sana. Alifuga ng'ombe, kuku na nguruwe walionona sana. Kila asubuhi Naliaka alisema, "Kuku mweusi nitagie mayai ili nipate kiamshakinywa." Kila mara kuku mweusi alitaga mayai madogo na matamu. Ng'ombe naye alitoa maziwa ya kupikia chai. Naliaka alifurahi na kuwapatia kuku na ng'ombe chakula kingi zaidi. Wote waliendelea kukua vizuri.

Siku ya 3

	siku	moja	mbona
	ngu ru we gha la ni pi pa so se ji	nguruwe ghalani pipa soseji	
	a na ishi a ka lalamika ku mw ambia	anaishi akalalamika kumwambia	
	dhati	ghalani	

Siku ya 4

	mimi nime zeeka mimi nime choka mimi nime waza mimi nime sema	sisi tume zeeka sisi tume choka sisi tume waza sisi tume sema
	laghani tidha	appi jisose

Mifugo wa Naliaka: Sehemu ya Pili

Kuku mweusi na baba nguruwe walikuwa marafiki wa dhati. Siku moja wakawa na mukutano ghalani karibu na pipa la taka. Kuku mweusi akalalamika, "Mimi nimeanza kuzeeka. Nimechoka kutaga mayai kila siku. Mbona wewe hutoi hata angalau soseji moja kwa Naliaka?"

Baba Nguruwe akawaza na kuwazua kisha akasema kwa huzuni, "Rafiki yangu, kwako wewe kutaga yai ni rahisi sana. Ili mimi nitoe soseji ni lazima niuawe."

Siku ya 5

	kuku siku	na moja	sana mbona	lila
	ma ra fi ki la zi ma ngu ru we gha la ni		marafiki lazima nguruwe ghalani	
	Halisi akawaza akaanza akalalamika akataga		Kukanusha hakuwaza hakuanza hakulalamika hakutaga	
	ma ya i ta	ri ku a su	bu hi ka na	mayai